

DECIZIA nr.521
din 5 octombrie 2023

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.2-11 din Legea privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative

Nepublicată

Marian Enache	- președinte
Mihaela Ciochină	- judecător
Cristian Deliorga	- judecător
Dimitrie-Bogdan Licu	- judecător
Laura-Iuliana Scântei	- judecător
Gheorghe Stan	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Elena-Simina Tănăsescu	- judecător
Varga Attila	- judecător
Ioana Marilena Chiorean	- magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, în ansamblul său, obiecție formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Secțiile Unite.

2. Curtea Constituțională a fost sesizată prin Hotărârea nr.5 din 29 iunie 2023 a Secțiilor Unite ale Înaltei Curți de Casație și Justiție cu obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, în ansamblul său. Obiecția de neconstituționalitate a fost formulată în temeiul art.146 lit.a) teza întâi din Constituție și al art.15 alin.(1) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.4596 din 29 iunie 2023 și constituie obiectul Dosarului Curții nr.1726A/2023.

3. **În motivarea obiecției de neconstituționalitate** se susține, în esență, că art.11 din legea criticată abrogă reglementări din legi organice pentru care sunt incidente dispozițiile art.73 alin.(3) lit.l) și n) din Constituție, pentru care, potrivit art.75 alin.(1) din Constituție, Camera Deputaților are competența de primă Cameră sesizată. O asemenea competență este atrasă de modificările operate asupra art.216 alin.(2) și a art.290 din Legea nr.303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, care privesc posibilitatea cumulului între pensie și indemnizația de judecător/procuror în caz de reîncadrare, respectiv posibilitatea judecătorilor Înaltei Curți de Casație și Justiție ca la eliberarea din funcție să opteze pentru intrarea în avocatură sau notariat, fără examen sau concurs, precum și modificările operate cu privire la Legea educației naționale nr.1/2011. Or, din examinarea parcursului legislativ, se constată că Senatul a fost considerată prima Cameră sesizată.

4. Se arată că, în ceea ce privește modificarea implicită a statutului magistraților, subzista obligația inițiatorului de a solicita avizul Consiliului Superior al Magistraturii, care este expres prevăzută de art.39 alin.(3) din Legea nr.305/2022 privind Consiliul Superior al Magistraturii, potrivit căruia Plenul Consiliului Superior al Magistraturii avizează proiectele de acte normative ce privesc activitatea autorității judecătorești. Așa cum s-a arătat în jurisprudența constantă a instanței de contencios constituțional, sfera de cuprindere a sintagmei „acte normative ce privesc activitatea autorității judecătorești” se referă numai la actele normative care privesc în mod direct organizarea și funcționarea autorității judecătorești, precum modul de funcționare a instanțelor, cariera magistraților, drepturile și obligațiile acestora etc. (Decizia Curții Constituționale nr.901 din 17 iunie 2009). În consecință, prin Decizia nr.3 din 15 ianuarie 2014, Curtea Constituțională a constatat că proiectele de legi care implică un aviz al Consiliului Superior al Magistraturii sunt cele precum actele normative privind statutul judecătorilor și procurorilor (care cuprind dispoziții referitoare la drepturile și îndatoririle judecătorilor și procurorilor, incompatibilități și interdicții, numirea, promovarea, suspendarea și încetarea funcției de judecător sau procuror; delegarea, detașarea și transferul judecătorilor și procurorilor; răspunderea acestora etc.). Totodată, se arată că, potrivit Cartei Universale a Judecătorului adoptate la 17 noiembrie 1999, actualizată la

Santiago de Chile în 14 noiembrie 2017, reprezentanții sistemului de justiție trebuie consultați înainte de a se lua orice decizie care poate afecta performanța îndeplinirii atribuțiilor judiciare. Judecătorul are dreptul să ceară pensionarea și să primească o pensie corespunzătoare nivelului său de responsabilitate. După pensionare, judecătorul poate exercita o altă activitate profesională juridică dacă aceasta din urmă nu este incompatibilă din punct de vedere etic cu fosta sa activitate juridică. Judecătorul nu poate fi privat de pensia sa pentru singurul motiv că exercită o altă activitate profesională. În susținerea criticilor de neconstituționalitate sunt invocate Decizia Curții Constituționale nr.153 din 6 mai 2020, sub aspectul importanței regulilor cu caracter procedural în adoptarea legilor, precum și avizul Comisiei de la Veneția referitor la modificarea legilor justiției, context în care s-a subliniat că „într-un stat cu adevărat democratic, bazat pe statul de drept, este obligatoriu să se asigure că, în toate etapele procesului de reformă, toate părțile interesate sunt implicate fie direct, fie printr-o consultare adecvată”. Întrucât inițiatorii legii aveau obligația solicitării avizului Consiliului Superior al Magistraturii, absența solicitării acestui aviz este de natură să susțină neconstituționalitatea extrinsecă a actului normativ criticat în raport cu prevederile art.1 alin.(3) și (5) și ale art.134 alin.(4) din Constituție.

5. Se mai susține că legea criticată, sub pretextul „constrângerilor bugetare și reducerii costurilor suportate din bugetul de stat în privința cheltuielilor de personal”, modifică explicit Legea nr.53/2003 – Codul muncii, Legea nr.263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, Ordonanța de urgență a Guvernului nr.57/2019 privind Codul administrativ și implicit Legea nr.303/2022, ceea ce îi conferă un caracter eterogen. Se precizează că, în unele situații, drepturile privind cumulul pensiei cu venituri de natură salarială din fonduri publice sunt prevăzute în statute ce au un rang constituțional (spre exemplu, statutul judecătorilor și procurorilor) pentru a căror modificare sau completare este necesară respectarea unei anumite proceduri de legiferare. Având în vedere și jurisprudența Curții Constituționale reprezentată de Decizia nr.61 din 12 februarie 2020, se apreciază că legea criticată contravine principiului legalității și al statului de drept, precum și caracterului obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

6. Totodată, se arată că legea criticată repune în discuție, la un interval scurt de timp de la adoptarea Legii nr.303/2022, dreptul judecătorilor și procurorilor privind cumularea pensiei de serviciu cu alte venituri de natură salarială plătite din fonduri publice, ceea ce încalcă principiul constituțional al securității juridice, al previzibilității reglementării și al statului de drept și nu răspunde exigențelor privind garantarea adecvată, prin lege, a drepturilor magistraților, exprimate expres atât în documente internaționale [Principiile fundamentale privind independența magistraturii, art.11], cât și în jurisprudența Curții Constituționale [Decizia nr.900 din 15 decembrie 2020, paragrafele 123 și 144]. Deși statul are dreptul de a stabili ce prestații sunt plătite angajaților săi din bugetul de stat, totuși, în cazul în care valoarea unei prestații este redusă sau atunci când plata acesteia este suspendată, acest lucru poate constitui o ingerință în respectarea bunurilor, care trebuie justificată [Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 28 aprilie 2009, pronunțată în Cauza *Rasmussen împotriva Poloniei*, paragraful 71].

7. În cazul de față, se arată că legea criticată condiționează plata salariului categoriei de persoane vizate de suspendarea plății pensiei, fie că este din sistemul public de pensii, fie că este pensie de serviciu sau pensie militară. Justificarea dată de Guvern cu privire la luarea acestei măsuri este menționată în expunerea de motive care a însoțit proiectul de lege și se referă la „constrângerile bugetare și reducerea costurilor suportate din bugetul de stat în privința cheltuielilor de personal”, însă această afirmație este doar la nivel declarativ, nefiind susținută de o activitate de documentare și analiză științifică, pentru cunoașterea temeinică a realităților economico-sociale care urmează să fie reglementate, de evaluarea preliminară a impactului proiectelor de acte normative asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. De asemenea, cu toate că este menționat un număr de persoane beneficiare de pensie care obțin venituri salariale, respectiv 88.137, inițiatorul nu precizează numărul de pensionari cumularzi care obțin venituri salariale de la un angajator din sistemul bugetar sau din cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, indiferent de modul de finanțare și subordonare, precum și în cadrul regiilor autonome, societăților naționale, companiilor naționale și societăților la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat ori de o unitate administrativ-teritorială, deși această precizare era necesară în contextul invocat al constrângerilor bugetare și al reducerii costurilor suportate din bugetul de stat în privința cheltuielilor de personal. În ceea ce privește impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung, cu toate că se declară un obiectiv de reducere a cheltuielilor de personal, inițiatorul nu a furnizat nicio informație, precizând că „nu se produce impact financiar asupra bugetului consolidat”. În lipsa unei justificări reale privind măsura interzicerii cumulului pensiei cu veniturile salariale plătite din fonduri publice, soluția legislativă adoptată, privind suspendarea plății pensiei, constituie o ingerință în respectarea bunurilor incompatibilă cu art.1 din primul Protocol adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în timp ce obligarea pensionarului sau a persoanei care îndeplinește condițiile de pensionare de a opta între a continua

raportul de muncă sau a-l înceta în mod forțat constituie o restrângere a dreptului fundamental la muncă, garantat de art.41 alin.(1) din Constituție, condițiile impuse de art.53 din Constituție nefiind îndeplinite.

8. În ceea ce privește principiul egalității în drepturi, se arată că legea criticată este discriminatorie, deoarece, deși se reclamă „constrângerile bugetare și reducerea costurilor suportate din bugetul de stat în privința cheltuielilor de personal”, art.4 din legea analizată instituie o serie de excepții de la această regulă, unele dintre ele fără nicio justificare obiectivă și rezonabilă, cum ar fi excepțiile privind persoanele alese în funcții de autoritate sau demnitate publică [art.4 alin.(1) lit.a)], personalul didactic de predare din învățământ pensionat, încadrat/reîncadrat [art.4 alin.(1) lit.b)], persoanele care ocupă funcții clericale sau funcții de specialitate artistică [art.4 alin.(1) lit.h)] și persoanele care exercită un mandat în cadrul autorităților administrative autonome aflate sub control parlamentar și care se finanțează integral din venituri proprii [art.4 alin.(2)]. De asemenea, soluția legislativă cuprinsă la art.4 alin.(1) lit.b) creează o discriminare în cadrul aceleiași categorii profesionale, respectiv între personalul didactic de predare din învățământul superior, prevăzut de art.285 alin.(1) din Legea nr.1/2011, pe de o parte, și personalul de cercetare din învățământul superior, prevăzut de art.285 alin.(2) din Legea nr.1/2011 și personalul didactic/cercetare asociat, prevăzut de art.285 alin.(4) din aceeași lege, pe de altă parte. Nici inițiatorul proiectului de lege și nici Parlamentul nu au justificat excluderea din categoria persoanelor exceptate de la interdicția cumulului pensiei cu salariul a personalului de cercetare din învățământul superior și a personalului didactic/de cercetare asociat.

9. Se arată că prevederile art.7 alin.(4) din legea criticată – care reglementează ca fiind contravenție fapta angajatorului referitoare la nerespectarea obligației acestuia, prevăzută de art.7 alin.(2) din lege, de a lua măsurile necesare constatării cazurilor prevăzute la art.6 din aceeași lege – nu întrunesc exigențele de claritate și previzibilitate statuate în mod constant în jurisprudența Curții Constituționale. Astfel, din cuprinsul prevederilor art.7 alin.(2) teza întâi din legea criticată, nu se pot identifica „măsurile necesare constatării cauzelor prevăzute la art.6”, pe care angajatorul este obligat să le ia și în lipsa cărora fapta sa culpabilă constituie contravenție. În lipsa unei reglementări mai precise a obligației stabilite în sarcina angajatorului, constatarea pretensei contravenții de către persoanele împuternicite din cadrul inspectoratelor teritoriale de muncă, prevăzute la alin.(7) al aceluiași articol, se realizează arbitrar, în lipsa unor criterii obiective, contrar dreptului la un proces echitabil și cerințelor de calitate a legii.

10. În egală măsură, modul de reglementare a prevederilor art.7 alin.(4) din legea atacată este deficitar din perspectiva normelor de tehnică legislativă, în condițiile în care instituirea contravenției prevăzute și sancționate la articolul menționat se realizează cu nerespectarea prevederilor art.50 alin.(1) teza a doua din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, conform cărora, de regulă, nu poate fi făcută o trimitere la o altă normă de trimitere. Astfel, art.7 alin.(4) sancționează contravențional fapta prevăzută la alin.(2), care, la rândul său, trimite, în ceea ce privește conținutul constitutiv al contravenției, la prevederile art.6, care la rândul lor trimit, tot din perspectiva conținutului constitutiv al contravenției, la prevederile art.2. Se susține că, în materie contravențională, legiuitorul trebuie să manifeste o prudență deosebită în reglementarea unor fapte ca fiind contravenție, astfel încât destinatarul legii să își poată adapta conduita în funcție de norma juridică instituită cu suficientă precizie și claritate.

11. Prin urmare, raportat la cauza de față, se arată că redactarea textelor legale menționate determină neclaritatea și imprevizibilitatea conținutului constitutiv al contravenției sancționate la art.7 alin.(4) din legea criticată, acesta neputând fi determinat prin coroborarea prevederilor art.7 alin.(2) și (4), ale art.6 și ale art.2 din aceeași lege. Se susține că se încalcă, astfel, art.1 alin.(5) coroborat cu art.21 alin.(3) din Constituție.

12. În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992, sesizarea a fost transmisă președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului pentru a formula punctele lor de vedere asupra sesizării de neconstituționalitate.

13. **Președintele Camerei Deputaților** apreciază că obiecția de neconstituționalitate este neîntemeiată.

14. Cu privire la motivul de neconstituționalitate constând în nerespectarea ordinii de sesizare a celor două Camere ale Parlamentului, se arată că nu toate normele juridice prevăzute în cadrul legii criticate se subsumează dispozițiilor art.73 alin.(3) lit.l) și n) din Constituție. În consecință, ar fi eronat să se stabilească o identitate între sfera reglementărilor care vizează sistemul de justiție, în ansamblu, și totalitatea normelor juridice care sunt modificate prin actul normativ contestat. Legea criticată cuprinde atât norme juridice de natura legii organice pentru care competența decizională aparține Senatului, cât și norme juridice de natura legii ordinare sau de natura legii organice, dar care, sub aspect procedural, sunt de competența decizională a Camerei Deputaților. Rezultă că pentru aceste situații sunt incidente prevederile art.75 alin.(4) teza întâi din Constituție, astfel că, în cazul în care prima Cameră sesizată adoptă o prevedere ce intră în sfera sa decizională, prevederea este definitiv adoptată dacă și cea de-a doua Cameră este de acord. Mai mult, deși legea în discuție se încadrează, în ansamblul său, în domeniile rezervate legii organice, nu toate normele juridice prevăzute în

aceasta se subsumează categoriei de norme juridice rezervate legii organice. Pentru asemenea prevederi, competența decizională aparține Camerei Deputaților. Prin urmare, nu se pot reține criticile de neconstituționalitate prin raportare la prevederile art.75 alin.(1) cu referire la art.73 alin.(3) lit.l) și n) din Constituție.

15. Cu privire la motivul de neconstituționalitate constând în faptul că nu a fost solicitat avizul Consiliului Superior al Magistraturii, se observă că obiectul legii criticate constă *stricto sensu* în imposibilitatea cumulării pensiei cu salariul în cazul exclusiv al persoanelor care îndeplinesc condițiile de pensionare pentru limită de vârstă, beneficiari ai sistemului public de pensii, ai sistemului pensiilor militare de stat ori ai pensiei de serviciu, care ar dori totodată continuarea activității de bază, în sistem retribuit. Astfel, actul normativ adoptat de Parlament nu are ca obiect de reglementare activitatea autorității judecătorești în sine, ci imposibilitatea cumulării pensiei pentru limită de vârstă cu salariul pentru diverse categorii de persoane, nu doar pentru persoane aparținând autorității judecătorești. În consecință, se arată că Guvernul, în calitate de inițiator, nu avea obligația solicitării prealabile a avizului Consiliului Superior al Magistraturii, nefiind încălcate prevederile art.1 alin.(3) și (5) și ale art.134 alin.(4) din Constituție.

16. Cu privire la motivul de neconstituționalitate privind caracterul eterogen al legii criticate, se arată că actul normativ adoptat îndeplinește criteriile privind calitatea legii, componentă a principiului legalității, fiind respectate dispozițiile cuprinse în Legea nr.24/2000 referitoare la „unicitatea reglementării în materie”. Actul normativ atacat cuprinde reglementări din materii conexe, fără de care scopul legiuitorului nu ar fi putut fi atins. Aceste modificări și completări în legislația conexasă vin în sprijinul aplicabilității legii, excluzând posibilitatea existenței unui dubiu de interpretare în practică prin existența unei legislații paralele conținând același obiect de reglementare sau în strictă legătură cu acesta. Astfel, modificările operate prin legea criticată converg către un singur scop comun, aplicabilitatea unitară a legii în ceea ce privește cumulul pensiei pentru limită de vârstă, al pensiei militare de stat și al pensiei de serviciu cu veniturile obținute de persoanele care își desfășoară activitatea în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, indiferent de modul de finanțare și subordonare, precum și din cadrul regiilor autonome, societăților naționale, companiilor naționale și societăților la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat ori de o unitate administrativ-teritorială. Actul normativ criticat nu are un caracter eterogen, obiectul de reglementare fiind clar, unic și bine definit, iar relațiile sociale reglementate, chiar dacă sunt variate, au o strictă legătură între ele, reflectând astfel o unitate normativă și un scop unic. Cu prilejul adoptării unei legi este permisă introducerea concomitentă a unor modificări legislative asupra altor acte normative numai în măsura în care acestea sunt necesare reglementării de bază sau, prin domeniul în care legisfează, se află în strânsă legătură cu materia principală reglementată. Astfel cum s-a arătat, există o conexiune logică între obiectul de reglementare al legii criticate și conținutul modificărilor/completărilor din actele normative care au suferit intervenții pe această cale și un numitor comun care constă în aplicabilitatea unitară a legii în ceea ce privește cumulul pensiei cu veniturile obținute pentru persoanele asigurate social în categorii diferite din sistemul unitar de pensii publice. În consecință, Parlamentul a respectat principiul unicității obiectului de reglementare, prevăzut de art.14 din Legea nr.24/2000, principiu imperativ prin prisma art.1 alin.(5) din Legea fundamentală.

17. Referitor la motivul de neconstituționalitate privind încălcarea principiului securității juridice, al clarității și previzibilității reglementării și al statului de drept, se arată că această critică de neconstituționalitate vizează în principal repunerea în discuție, la un interval scurt de timp, a dreptului privind cumularea pensiei de serviciu cu alte venituri de natură salarială plătite din fonduri publice, având în vedere că la sfârșitul anului precedent – 16 decembrie 2022 – a intrat în vigoare Legea nr.303/2022, prin care a fost reglementat dreptul magistraților de a cumula pensia de serviciu cu indemnizația de încadrare. Prin actul normativ adoptat nu se aduce atingere primului Protocol adițional la Convenție și nu se încalcă principiul constituțional al securității raporturilor juridice, al previzibilității și clarității reglementării și al statului de drept. Se arată că este dreptul statului să adopte legile necesare în vederea respectării interesului general. În condițiile crizei economico-financiare mondiale, accelerate la nivel național de existența unui conflict armat grav la limita de graniță, acest interes general este respectat de legiuitor prin limitarea constrângerilor bugetare și reducerea costurilor suportate din bugetul de stat în privința cheltuielilor de personal, respectiv limitarea impactului financiar asupra bugetului consolidat, contribuind în acest fel la apărarea securității naționale. Având în vedere constrângerile bugetare și reducerea costurilor suportate din bugetul de stat în privința cheltuielilor de personal, actul normativ criticat propune o revizuire a legislației aplicabile în cazul cumulului pensiei cu salariul și o alternativă prin care un angajat din sistemul public poate exercita opțiunea între pensie și veniturile salariale aferente raportului de muncă. De aceea, în sistemul public, posibilitatea continuării activității este însoțită de suspendarea plății pensiei. În acest sens, se invocă Decizia din 20 martie 2012, pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza *Ionel Panfile împotriva României*, în care s-a statuat că măsura interzicerii cumulului pensiei cu salariul este prevăzută de lege și urmărește un scop legitim, respectă justul echilibru între interesele generale

ale comunității și protecția drepturilor fundamentale ale indivizilor, precum și faptul că, în domeniul social, statul dispune de o marjă largă de apreciere. Măsura adoptată este proporțională cu situația excepțională care a determinat-o, fiind rezultatul unui echilibru între scopul declarat al legii și mijloacele folosite în realizarea lui, fiind aplicabilă persoanelor aflate în ipoteza normei. Astfel, au fost respectate prevederile art.53 din Constituție și, indiferent de modalitatea de interpretare, chiar și ca o restrângere în drepturi, scopul final nemijlocit urmărit de legiuitor a fost apărarea securității naționale. Așadar, actul normativ protejează cetățenii de impactul agresiv al crizei economico-financiare și de colapsul bugetar care s-ar putea crea în lipsa unei reglementări legislative care să asigure un flux bugetar constant și echilibrat, ceea ce constituie o expresie a principiului securității raporturilor juridice. Astfel, actul normativ adoptat aduce o protecție suplimentară cetățenilor, deoarece prin reducerea costurilor suportate din bugetul de stat în privința cheltuielilor de personal se asigură respectarea interesului public, general, consolidându-se principiul securității juridice și al încrederii legitime.

18. În ceea ce privește motivul de neconstituționalitate referitor la nesocotirea principiului egalității în drepturi, se arată că actul normativ adoptat nu este discriminatoriu, deoarece excepțiile enumerate privind excluderea unor categorii de persoane de la imposibilitatea cumulării pensiei cu salariul se referă la categorii profesionale și situații diferite. Astfel, nu se creează o discriminare în cadrul aceleiași categorii profesionale, și anume între personalul didactic din învățământul superior și personalul de cercetare din învățământul superior, în sensul defavorizării acestuia din urmă. Deși ambele categorii profesionale sunt reglementate de Legea educației naționale nr.1/2011, diferența dintre acestea este majoră, mai ales prin scopul final al activității desfășurate – predare și cercetare. Se arată că excepțiile instituite de actul normativ adoptat sunt justificate în mod obiectiv și au un scop legitim. Din lecturarea categoriilor exceptate, se observă că numitorul comun al alegerii acestora este respectarea interesului public, general și asigurarea securității juridice și a protecției sociale. Sunt avute în vedere persoanele cu experiență, care activează în domenii ce implică siguranța și protecția națională, siguranța și protecția copilului, a elevului, cât și a unor categorii de persoane defavorizate de vârstă sau boală.

19. Cu privire la motivul de neconstituționalitate privind încălcarea calității legii, și a dreptului la un proces echitabil, se arată că textele criticate permit identificarea cazurilor de neîndeplinire a obligației, cazuri expres reglementate, și anume: „măsurile necesare constatării” acestor situații în vederea dispunerii „încetării contractului individual de muncă, raportului de serviciu sau încetarea ocupării funcției” deținute în baza unui „act administrativ de numire”. Or, toate aceste măsuri necesare în vederea încetării unui raport de muncă sunt detaliate în legislația specială, raportat la domeniile de activitate amintite, regula în materie fiind stabilită de dispozițiile Legii nr.53/2003 – Codul muncii. A reitera în actul normativ criticat toate aceste măsuri detaliate în legi speciale ar duce la încălcarea atât a principiului general al dreptului conform căruia „nimeni nu poate invoca necunoașterea legii”, cât și a dispozițiilor Legii nr.24/2000 privind unicitatea reglementării în materie și evitarea paralelismelor. Într-adevăr, rigorile legiferării își găsesc expresia în normele de tehnică legislativă, ce trebuie respectate de legiuitorul român la elaborarea oricărui act normativ. Se arată că, în speța dedusă judecătii, norma de identificare este clară și precisă, orice dubiu de interpretare fiind acoperit de legislația specială în materie. Existența unor eventuale probleme de interpretare și aplicare a legii este inerentă oricărui sistem de drept, deoarece, în mod inevitabil, normele juridice au un anumit grad de generalitate. În consecință, Parlamentul, în calitate de unică putere legiuitoare, a adoptat actul normativ în mod legitim și asumat, conform Constituției, principiul legalității stând la baza oricăror acte adoptate de acest organ reprezentativ.

20. **Guvernul** apreciază că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată.

21. Cu referire la critica de neconstituționalitate extrinsecă, privind încălcarea dispozițiilor constituționale ale art.75, se arată că forma inițiatorului (Guvernul României) a avut ca obiect de reglementare modificarea și completarea legislației referitoare la continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare. Din analiza procedurii legislative a proiectului, rezultă că adoptarea propunerii asupra căreia s-a formulat sesizarea analizată s-a realizat în acord cu jurisprudența Curții Constituționale. Așa fiind, în aprecierea Guvernului, criticile de neconstituționalitate extrinsecă privind încălcarea dispozițiilor constituționale ale art.61 alin.(1) și ale art.75 nu se susțin, atât timp cât autoarea sesizării limitează argumentația neconstituționalității la enumerarea unor dispoziții constituționale sau convenționale, demers insuficient pentru a fi considerat o veritabilă critică, aptă să deschidă calea verificării în contenciosul constituțional.

22. Referitor la critica de neconstituționalitate privind încălcarea prevederilor art.1 alin.(3) și (5) și ale art.134 alin.(4) din Constituție, se arată că actul normativ criticat nu se circumscrie actelor normative supuse incidenței Legii nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, în sensul că nu reglementează activitatea judecătorească în sine, astfel încât să fie obligatorie și necesară exercitarea demersului prevăzut de art.9 alin.(1) din Legea nr.24/2000, coroborat cu art.38 alin.(3) din Legea nr.317/2004. Prin urmare, fiind vorba despre un proiect care reglementează aspecte ce vizează situații ulterioare încetării activității judecătorești de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare, nu se impunea aplicarea dispozițiilor art.38 alin.(3) din

Legea nr.317/2014. Prin urmare, se apreciază că nu sunt încălcate dispozițiile art.1 alin.(3) și (5), respectiv ale art.134 alin.(4) din Constituție în inițierea proiectului de lege suspendat controlului de constituționalitate în cauza pendinte.

23. Cu referire la critica de neconstituționalitate privind încălcarea principiului unicității reglementării și, implicit, încălcarea art.1 alin.(5) din Constituție, din perspectiva principiului legalității, coroborat cu art.147 alin.(4) din Legea fundamentală, se arată că, întrucât intervențiile asupra actelor normative modificate prin legea în discuție sunt indispensabile realizării scopului actului normativ, în sensul reglementării de o manieră unitară a drepturilor diferitelor categorii de persoane privind cumulul pensiei cu salariul, soluțiile propuse sunt conforme cu principiul unicității reglementării. Prin urmare, critica de neconstituționalitate formulată în acest sens este neîntemeiată.

24. În ceea ce privește critica de neconstituționalitate privind încălcarea art.1 alin.(5) prin raportare la art.53 din Constituție, se arată că aceasta este neîntemeiată, citându-se o serie de considerente din jurisprudența Curții Constituționale referitoare la textul constituțional anterefert.

25. Cu privire la critica de neconstituționalitate referitoare la încălcarea principiului egalității în drepturi, coroborat cu art.53 din Constituție, se arată că legea criticată este în deplin acord cu dispozițiile art.16 din Constituție. Se subliniază că prevederile legale criticate sunt destinate aplicării în mod uniform tuturor persoanelor vizate de ipoteza normei criticate, legiuitorul având dreptul de a elabora măsuri de politică legislativă în domeniul referit în concordanță cu condițiile economice și sociale existente la un moment dat. În acest sens, este invocată jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la art.16 din Constituție.

26. **Președintele Senatului** nu a comunicat punctul său de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

27. La dosar, mai multe persoane fizice și juridice au depus, în calitate de *amicus curiae*, înscrisuri prin care, în esență, solicită admiterea obiecției de neconstituționalitate.

28. În conformitate cu dispozițiile art.76 din Legea nr.47/1992, Curtea Constituțională a solicitat de la Guvern și de la cele două Camere ale Parlamentului să îi comunice dacă, în privința legii criticate, a fost solicitat avizul Consiliului Superior al Magistraturii. Răspunzând acestei solicitări, secretarul general al Guvernului, secretarul general al Camerei Deputaților și secretarul general al Senatului au comunicat Curții Constituționale că nu a fost solicitat avizul Consiliului Superior al Magistraturii.

29. Termenul de judecată a fost inițial fixat pentru data de 26 iulie 2023, când Curtea a amânat dezbaterile pentru data de 21 septembrie 2023, pentru data de 3 octombrie 2023, apoi pentru data de 5 octombrie 2023, dată la care a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Camerei Deputaților și Guvernului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, documentele depuse la dosar, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

30. **Obiectul controlului de constituționalitate**, astfel cum este menționat în actul de sesizare, îl constituie Legea privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, în ansamblul său.

31. Curtea observă că domeniul principal de reglementare al acestei legi îl constituie, în esență, instituirea, în sectorul public, a interdicției cumulului pensiei cu indemnizația/salariul/solda, mai exact reglementarea obligației cumularzilor de a opta între continuarea activității, ipoteză în care plata pensiei se suspendă, și încetarea activității [art.2], precum și reglementarea suspendării plății pensiei pentru pensionarii care se încadrează în sectorul public [art.3].

32. În strânsă corelare cu soluția legislativă a interdicției cumulului pensiei cu indemnizația/salariul/solda, în sectorul public, textele cuprinse în legea criticată vizează: instituirea unor excepții de la interdicția, în sectorul public, a cumulului pensiei cu indemnizația/salariul/solda [art.4]; efectele neîndeplinirii obligației de a opta între pensie și indemnizație/salariu/soldă [art.5 și 6]; obligația angajatorului de a informa angajatul cu privire la aspectele reglementate de legea criticată [art.7]; modificări și completări ale dispozițiilor legale în vigoare [respectiv dispoziții din Legea nr.53/2003 – Codul muncii, republicată în Monitorul Oficial la România, Partea I, nr.345 din 18 mai 2011, din Legea nr.263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.852 din 20 decembrie 2010, și din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.57/2019 privind Codul administrativ, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.555 din 3 iulie 2019] referitoare la continuarea activității după îndeplinirea condițiilor de pensionare și la suspendarea plății pensiei [art.8-10]; norme privind abrogarea implicită a oricăror dispoziții contrare referitoare la cumulul pensiei cu venitul obținut din sectorul public [art.11].

33. Distinct de soluția legislativă a interdicției cumulului pensiei cu indemnizația/salariul/solda în sectorul public, art.1 din legea criticată prevede posibilitatea persoanelor care își desfășoară activitatea în sectorul public de a-și continua activitatea, cu acordul anual al angajatorului, după împlinirea vârstei standard de pensionare, iar art.12 cuprinde norme privind intrarea în vigoare a acestei legi.

34. Analizând motivarea obiecției de neconstituționalitate, Curtea constată că aceasta vizează legea în ansamblul său, precum și, în mod punctual, dispozițiile art.4 alin.(1) lit.a), b) și h) și alin.(2) și ale art.7 alin.(4). Observând conținutul normativ al textelor de lege criticate punctual, Curtea reține că alin.(4) al art.7 face trimitere la alin.(2) al art.7, care face trimitere la art.6, care, la rândul lui, face trimitere la art.2 din legea criticată.

35. Având în vedere domeniul de reglementare al legii criticate, motivarea obiecției de neconstituționalitate, conținutul normativ al textelor de lege criticate punctual și al celorlalte texte din legea criticată, Curtea reține că, deși criticile de neconstituționalitate vizează expres art.4 alin.(1) lit.a), b) și h) și alin.(2) și art.7 alin.(4) din Legea privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și legea în ansamblul său, în realitate, aceste critici se subsumează dispozițiilor art.2-11 din legea menționată. Astfel, Curtea, constatând – în temeiul art.18 alin.(1) din Legea nr.47/1992 – că aceste dispoziții nu pot fi disociate în mod necesar și evident de prevederile criticate punctual, va analiza constituționalitatea dispozițiilor art.2-11 din Legea privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative.

36. În motivarea obiecției de neconstituționalitate se susține că prevederile legii criticate contravin dispozițiilor constituționale ale art.1 alin.(3) privind statul de drept și alin.(5) în componentele sale privind calitatea legii și respectarea Constituției și a supremației sale, ale art.16 alin.(1) privind egalitatea în fața legii, ale art.41 alin.(1) privind dreptul la muncă, ale art.53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, ale art.73 alin.(3) lit.l) și n) privind domeniul legilor organice, ale art.75 alin.(1) privind sesizarea Camerelor și ale art.147 alin.(4) privind caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale. Deși Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite nu invocă expres în susținerea criticii de neconstituționalitate dispozițiile art.47 alin.(2) din Constituție ca normă de referință, Curtea urmează să le rețină ca atare, având în vedere modul de formulare a acesteia.

(1) Admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate

37. Analizând admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate, Curtea reține că are obligația verificării condițiilor de admisibilitate ale obiecției de neconstituționalitate prin prisma titularului dreptului de sesizare, a termenului în care acesta este îndrituit să sesizeze instanța constituțională, precum și a obiectului controlului de constituționalitate. Dacă primele două condiții se referă la regularitatea sesizării instanței constituționale din perspectiva legalei sale sesizări, cea de-a treia vizează stabilirea sferei sale de competență, astfel încât urmează a fi cercetate în ordinea anterioară, iar constatarea neîndeplinirii uneia dintre ele are efecte dirimante, făcând inutilă analiza celorlalte condiții (Decizia nr.66 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.213 din 9 martie 2018, paragraful 38).

38. Curtea constată că obiecția de neconstituționalitate îndeplinește condițiile prevăzute de art.146 lit.a) teza întâi din Constituție atât sub aspectul titularului dreptului de sesizare, întrucât a fost formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite, cât și sub aspectul obiectului, fiind vorba despre o lege adoptată de Parlament, dar nepromulgată încă de către Președintele României.

39. Cu privire la termenul în care poate fi sesizată instanța de contencios constituțional, potrivit art.15 alin.(2) din Legea nr.47/1992, acesta este de 5 zile de la data depunerii legii adoptate la secretarii generali ai celor două Camere ale Parlamentului, respectiv de 2 zile, începând de la același moment, dacă legea a fost adoptată în procedură de urgență. Totodată, în temeiul art.146 lit.a) teza întâi din Legea fundamentală, Curtea Constituțională se pronunță asupra constituționalității legilor înainte de promulgarea acestora, care, potrivit art.77 alin.(1) teza a doua din Constituție, se face în termen de cel mult 20 de zile de la primirea legii adoptate de Parlament, iar, potrivit art.77 alin.(3) din Constituție, în termen de cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare. Din coroborarea informațiilor cuprinse în fișele legislative publicate pe paginile de internet ale celor două Camere ale Parlamentului, rezultă că legea criticată a fost adoptată de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată, în procedură de urgență, în data de 27 septembrie 2021, după care a fost trimisă Camerei Deputaților, care a adoptat-o, în calitate de Cameră decizională, în procedură de urgență, la data de 28 iunie 2023. La aceeași dată, legea a fost depusă la secretarul general al Senatului și, respectiv, la secretarul general al Camerei Deputaților, în vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale, iar la data de 30 iunie 2023 a fost trimisă Președintelui României pentru promulgare. Sesizarea a fost înregistrată la Curtea Constituțională în data de 29 iunie 2023, așa încât Curtea constată că obiecția de neconstituționalitate a fost formulată în termenul de 2 zile prevăzut de art.15 alin.(2) din Legea nr.47/1992, aspect ce se încadrează în

prima ipoteză din paragraful 70 al Deciziei nr.67 din 21 februarie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.223 din 13 martie 2018, astfel că obiecția este admisibilă.

40. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.a) din Constituție, precum și ale art.1, 10, 15 și 18 din Legea nr.47/1992, republicată, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate.

(2) Analiza obiecției de neconstituționalitate

41. Analizând obiecția de neconstituționalitate, Curtea reține, referitor la pretinsa încălcare a dispozițiilor art.73 alin.(3) lit.l) și n) și ale art.75 alin.(1) din Constituție, sub aspectul ordinii de sesizare a Camerelor, că Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite consideră încălcate reglementările constituționale antereferte în privința dispozițiilor legii ce vizează: indemnizația de încadrare și pensia de serviciu din domeniul justiției; veniturile obținute în calitate de avocat și notar de către persoanele care și-au încetat calitatea de judecător al Înaltei Curți de Casație și Justiție din motive neimputabile și pensia de serviciu din domeniul justiției; salariul și pensia pentru limită de vârstă din sistemul învățământului. Se consideră că legea a fost adoptată cu nerespectarea ordinii de sesizare a celor două Camere, întrucât Camera de reflecție trebuia să fie Camera Deputaților, iar Camera decizională trebuia să fie Senatul. Referitor la aceste susțineri, Curtea constată că, în realitate, situația privind salariul și pensia pentru limită de vârstă din sistemul învățământului nu are incidență în critica formulată, întrucât reglementarea aspectelor referitoare la salariu și pensie nu vizează organizarea generală a învățământului, astfel că dispozițiile art.73 alin.(3) lit.n) din Constituție nu au incidență în cauză.

42. Ca atare, numai primele două aspecte enunțate pot fi luate în calcul pentru analiza criticii de neconstituționalitate formulate, ținând seama de faptul că pensia de serviciu din domeniul justiției este un aspect care ține de statutul magistraților, care, potrivit art.73 alin.(3) lit.l) din Constituție, se reglementează prin lege organică. O problemă similară a fost soluționată prin Decizia Curții Constituționale nr.467 din 2 august 2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.727 din 7 august 2023. În esență, Curtea a observat că legea criticată cuprindea reglementări care impuneau ordini diferite de sesizare a celor două Camere și a stabilit că, în măsura în care Camera ce a fost aleasă/stabilită drept decizională nu aduce modificări în privința reglementărilor pentru care ar fi trebuit să fie Cameră de reflecție, legea este considerată adoptată potrivit art.75 alin.(1) din Constituție. Dacă, însă, această Cameră aduce modificări, atunci ea trebuie să întoarcă legea la Camera care inițial s-a comportat ca și Cameră de reflecție, pentru a decide definitiv cu privire la dispozițiile în discuție.

43. Curtea constată că, întrucât problema cumulului pensiei cu salariul/ indemnizația/solda vizează o categorie destul de largă de subiecți de drept ale căror statute țin fie de domeniul legii organice, fie de cel al legii ordinare, rezultă că și ordinea de sesizare a Camerelor este diferită. Stabilirea caracterului organic sau ordinar al legii are relevanță și cu privire la respectarea procedurii de adoptare a legilor, astfel cum aceasta este consacrată în Constituție. Ordinea în care cele două Camere ale Parlamentului vor dezbate proiectul de lege sau propunerea legislativă depinde și de caracterizarea legii, în funcție de aceasta urmând să fie determinată Camera competentă să adopte legea în calitate de primă Cameră sesizată, respectiv de Cameră decizională, în temeiul art.75 alin.(1) din Constituție. Așadar, calificarea inițială a legii ce urmează să fie adoptată, ca organică sau ordinară, are influență asupra procesului legislativ, determinând parcursul proiectului de lege sau al propunerii legislative (a se vedea Decizia nr.89 din 28 februarie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.260 din 13 aprilie 2017, paragraful 42, Decizia nr.537 din 18 iulie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.679 din 6 august 2018, paragraful 45, Decizia nr.235 din 2 iunie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.530 din 19 iunie 2020, paragraful 55, sau Decizia nr.772 din 22 octombrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1313 din 30 decembrie 2020, paragraful 55). Mai mult, chiar în cadrul categoriei legilor organice, în funcție de domeniul în care intervin, ordinea de sesizare a Camerelor poate fi diferită [a se vedea art.75 alin.(1) din Constituție].

44. Chiar dacă pentru pensiile de serviciu ale judecătorilor/procurorilor (Legea nr.303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1102 din 16 noiembrie 2022), ale consilierilor de conturi/auditorilor publici externi (Legea nr.94/1992 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.238 din 3 aprilie 2014) și ale militarilor (Legea nr.223/2015 privind pensiile militare de stat, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.556 din 27 iulie 2015) prima Cameră sesizată trebuia să fie Camera Deputaților, pentru restul personalului ordinea sesizării Camerelor este cea inversă. Ca atare, în virtutea autonomiei regulamentare de care se bucură, Parlamentul poate stabili, în asemenea condiții, ordinea de sesizare a Camerelor, cu condiția ulterioară ca în cazul în care Camera decizională astfel stabilită aduce modificări materiei care intră în sfera de competență decizională a primei Camere, atunci va avea obligația reînțoarcerii legii numai pentru prevederea respectivă către prima Cameră, care va decide definitiv în procedură de urgență. În cauza de față, legea a fost adoptată

de Senat, în calitate de Cameră de reflecție, iar Camera Deputaților a acționat în calitate de Cameră decizională. Curtea reține că Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiile Unite nu a criticat faptul că cea de-a doua Cameră sesizată ar fi adoptat reglementări ce ținneau de competența decizională a primei Camere, limitându-se strict la ordinea de sesizare a lor. Chiar dacă s-ar fi contestat acest lucru, critica nu ar fi fost susținută, întrucât modificările aduse de cea de-a doua Cameră care au vizat și sistemul justiției sunt o reflectare a formei dezbătute de prima Cameră sesizată.

45. În aceste condiții, Curtea constată că nu a avut loc o încălcare a ordinii de sesizare a celor două Camere, astfel că în procedura de adoptare a legii au fost respectate prevederile art.75 alin.(1) și ale art.73 alin.(3) lit.l) din Constituție.

46. Analizând critica referitoare la încălcarea dispozițiilor art.1 alin.(3) și (5), ale art.41 alin.(1), ale art.44 și ale art.53 din Constituție, sub aspectul lipsei unei justificări pentru interdicția cumulului pensiei cu salariul, Curtea constată că, în realitate, această critică vizează faptul că legiferarea interdicției cumulului pensiei cu salariul trebuie realizată doar în condițiile existenței unei justificări reale. Însă, înainte de a analiza existența unei astfel de justificări, Curtea urmează să examineze dacă legiuitorul poate impune o astfel de interdicție, cu alte cuvinte, dacă poate limita dreptul la pensie în dauna dreptului la muncă – cu corolarul său, dreptul la salariu – sau invers.

47. Referitor la soluția legislativă a interdicției cumulului pensiei cu salariul/indemnizația/solda în sectorul public, în jurisprudența sa, prin Decizia nr.375 din 6 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.591 din 8 iulie 2005, Curtea a statuat că nicio dispoziție constituțională nu împiedică legiuitorul să suprimă cumulul pensiei cu salariul, cu condiția ca o asemenea măsură să se aplice în mod egal pentru toți cetățenii, iar eventualele diferențe de tratament între diversele categorii profesionale să aibă o rațiune licită. Prin urmare, Curtea a constatat neconstituționalitatea interdicției de a cumula pensia de serviciu cu indemnizația în domeniul justiției, considerând-o discriminatorie în condițiile în care legea admitea cumulul pensiei de serviciu din domeniul justiției cu orice alt venit profesional obținut după pensionare (salariu, indemnizație, onorariu etc).

48. Prin Decizia nr.82 din 15 ianuarie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.33 din 16 ianuarie 2009, Curtea a reținut că interzicerea cumulului pensiei cu veniturile realizate dintr-o activitate profesională desfășurată în cadrul autorităților și instituțiilor publice și impunerea obligației persoanelor aflate în situația menționată de a opta pentru pensie ori pentru veniturile realizate din activitatea profesională, altfel spus, de a renunța la pensie continuându-și activitatea profesională sau de a înceta activitatea profesională aducătoare de venituri și de a-și conserva pensia, afectează, prin limitare, atât dreptul la pensie prevăzut de art.47 alin.(2) din Constituție, cât și dreptul la muncă consacrat prin art.41 din Legea fundamentală. Afectând drepturi fundamentale, o asemenea interdicție nu poate fi reglementată prin ordonanță de urgență a Guvernului.

49. Prin Decizia nr.1414 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.796 din 23 noiembrie 2009, Curtea a reținut că nicio dispoziție constituțională nu îl împiedică pe legiuitor să suprimă cumulul pensiei cu salariul, cu condiția ca o asemenea măsură să se aplice în mod egal pentru toți cetățenii, iar eventualele diferențe de tratament între diversele categorii profesionale să aibă o rațiune licită. Cu privire la nivelul pensiei nete până la care poate opera cumulul stabilit la nivelul salariului mediu brut pe economie utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat și aprobat prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat, Curtea a constatat că acesta respectă condițiile de obiectivitate (este expres prevăzut de lege, previzibil și determinabil) și rezonabilitate (nivelul salariului mediu brut pe economie constituie o opțiune justă și echilibrată) impuse de principiul nediscriminării. În ceea ce privește proporționalitatea între obiectivul urmărit prin tratamentul inegal și mijloacele folosite, Curtea a observat că, potrivit expunerii de motive care au determinat adoptarea actului normativ criticat în acea speță, scopul acestuia era combaterea „crizei economice, fenomen mondial ce afectează structural economia românească”, datele de natură financiară, precum și prognozele efectuate de autoritățile abilitate în domeniu conturând „imaginea unei crize economice profunde, care poate pune în pericol stabilitatea economică a României și, prin aceasta, ordinea publică și siguranța națională”. Această situație a impus „adoptarea unor măsuri cu caracter excepțional, care, prin eficiența și promptitudinea aplicării, să conducă la reducerea efectelor sale și să creeze premisele relansării economiei naționale”. Una dintre măsurile reglementate de legiuitor o constituia restrângerea dreptului de a cumula veniturile salariale cu cele din pensie, atunci când sunt îndeplinite două condiții: angajator este o autoritate sau instituție publică centrală sau locală, indiferent de modul de finanțare și subordonare, sau o regie autonomă, societate națională, companie națională sau societate comercială la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat sau de o unitate administrativ-teritorială, pe de o parte, și nivelul pensiei nete depășește nivelul salariului mediu brut pe economie, pe de altă parte. Justificarea unei astfel de limitări rezidă în degrevarea bugetului de stat, respectiv a celui al asigurărilor sociale de stat, într-o măsură care nu afectează veniturile persoanei sub pragul salariului mediu brut pe economie. Prin urmare, măsura adoptată este proporțională cu situația care a determinat-o, fiind rezultatul unui echilibru între scopul declarat al legii și

mijloacele folosite în realizarea lui, și este aplicată în mod nediscriminatoriu tuturor persoanelor aflate în ipoteza normei. De asemenea, Curtea a statuat că soluția legislativă care instituie un anumit quantum sau prag valoric, apreciat ca rezonabil, corespunde unei opțiuni exclusive a legiuitorului, nefiind deci o problemă de resortul contenciosului constituțional.

50. Ulterior, Decizia nr.1414 din 4 noiembrie 2009 precitată, a generat o jurisprudență constantă până la nivelul anului 2015, interdicția cumulului pensiei cu salariul fiind eliminată din fondul activ al legislației prin Legea nr.134/2014 pentru abrogarea unor prevederi din Legea nr.329/2009 privind reorganizarea unor autorități și instituții publice, raționalizarea cheltuielilor publice, susținerea mediului de afaceri și respectarea acordurilor-cadru cu Comisia Europeană și Fondul Monetar Internațional, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.753 din 16 octombrie 2014.

51. Ca atare, cele două precedente indicate (Decizia nr.375 din 6 iulie 2005 și Decizia nr.1414 din 4 noiembrie 2009) au evidențiat, pe de o parte, posibilitatea legiuitorului de a interzice cumulul, cu condiția ca măsura să fie aplicată nediscriminatoriu, iar, pe de altă parte, posibilitatea legiuitorului de a interzice cumulul în contextul excepțional al unei crize financiare și economice mondiale, Curtea analizând, deși fără să precizeze în mod expres, condițiile restrângerii exercițiului unui drept fundamental, reglementate de art.53 din Constituție.

52. În cauza de față, conform expunerii de motive a legii criticate, măsura legislativă analizată – cea a interdicției cumulului pensiei cu salariul, în sectorul public – nu este fundamentată pe dispozițiile constituționale ale art.53, ci pe ideea de îmbătrânire activă la locul de muncă, fără cumularea pensiei cu salariul, respectiv pe faptul că există 88.134 de salariați cumularzi (la data de 1 ianuarie 2020). Cu alte cuvinte, măsura a fost determinată de un aspect sociologic și unul statistic, însă aceste aspecte nu vizează sfera art.53 din Constituție, care la alin.(1) prevede că exercițiul unui drept sau al unei libertăți fundamentale poate fi restrâns numai dacă se impune pentru apărarea securității naționale, a ordinii, a sănătății ori a moralei publice, a drepturilor și libertăților cetățenilor, pentru desfășurarea instrucției penale, pentru prevenirea consecințelor unei calamități naturale, ale unui dezastru ori ale unui sinistru deosebit de grav. Așa cum prevede alin.(2) al art.53 din Legea fundamentală, restrângerea poate fi dispusă numai dacă este necesară într-o societate democratică, iar măsura trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o, să fie aplicată în mod nediscriminatoriu și fără a aduce atingere existenței dreptului sau a libertății.

53. Curtea pornește de la premisa potrivit căreia drepturile și libertățile fundamentale sunt stabilite de Constituție, iar condițiile exercitării lor sunt prevăzute de către legiuitor. Marja de apreciere de care se bucură legiuitorul este întotdeauna circumscrisă neafectării esenței drepturilor și libertăților fundamentale. Cu alte cuvinte, legea nu are ca finalitate principală restrângerea exercițiului dreptului, ci stabilirea conținutului și a condițiilor propriu-zise de valorificare a drepturilor sau libertăților fundamentale. Este adevărat că drepturile și libertățile fundamentale sunt într-o continuă mișcare, în dinamica evoluției sociale, iar, pentru a ajunge la o concluzie justă cu privire la această veritabilă ordonare a drepturilor și libertăților fundamentale, este necesară folosirea testului de proporționalitate.

54. Cu toate acestea, Curtea constată că excluderea sau limitarea unui drept sau a unei libertăți fundamentale până la eliminare nu mai reflectă o chestiune de proporționalitate a măsurii legislative, ci una de negare de către legiuitor a unei valori fundamentale în statul de drept, și anume respectarea drepturilor și libertăților fundamentale, valoare garantată prin art.1 alin.(3) din Constituție.

55. Ca atare, Curtea urmează să analizeze în cauza de față dacă interdicția cumulului pensiei cu salariul reprezintă o negare a dreptului la muncă sau a dreptului la pensie. În ipoteza unui răspuns afirmativ, măsura analizată încalcă dispozițiile art.41 și 47 din Constituție, iar în ipoteza unui răspuns negativ, urmează să se efectueze testul de proporționalitate pentru a evalua dacă există o atingere adusă acestor drepturi, dacă aceasta urmărește un scop legitim și dacă este proporțională cu scopul legitim urmărit.

56. Analizând dispozițiile art.41 alin.(1) din Constituție, Curtea constată că, în jurisprudența sa, a reținut că dreptul la muncă, alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă vizează posibilitatea oricărei persoane de a exercita profesia sau meseria pe care o dorește, în anumite condiții stabilite de legiuitor, și nu vizează obligația statului de a garanta accesul tuturor persoanelor la toate profesiile; alegerea profesiei și a meseriei presupune, înainte de toate, pregătirea și calificarea corespunzătoare în vederea exercitării acestora, iar această libertate este condiționată de îndeplinirea unor criterii legale justificate de specificul profesiei, al meseriei ori al locului de muncă (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.287 din 17 mai 2022, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.806 din 16 august 2022, paragraful 15).

57. Curtea constată că dispozițiile legii criticate, care instituie, în sectorul public, interdicția cumulului pensiei cu indemnizația/salariul/solda, mai exact reglementarea obligației cumularzilor de a opta între continuarea activității, ipoteză în care plata pensiei se suspendă, și încetarea activității, reprezintă o condiționare a exercitării dreptului la muncă în sfera publică de neexercitarea dreptului la pensie, ceea ce înseamnă că are loc o îngădire a dreptului la muncă, măsura fiind echivalentă unei interdicții de a mai lucra în mediul public a

persoanelor pensionare. Astfel, nu se poate afirma că legea valorizează din punct de vedere axiologic o condiție referitoare la modul în care se exercită dreptul la muncă. În cazul de față, condiția stabilită de legiuitor nu vizează calificarea și pregătirea necesară ocupării unei funcții (publice), ci excluderea unei categorii socioeconomice de la posibilitatea de a ocupa o funcție în sectorul public, ceea ce este neconstituțional, deoarece echivalează cu îngrădirea dreptului la muncă. Or, potrivit art.41 alin.(1) fraza întâi din Constituție, dreptul la muncă nu poate fi îngrădit.

58. Curtea constată că un drept fundamental sau exercitarea acestuia nu poate exclude beneficiul altui drept fundamental, de asemenea reglementat în Constituție, pentru că s-ar crea regimuri juridice paralele în funcție de drepturile aflate în discuție. În mod inevitabil, exercitarea lor concomitentă generează o interrelaționare între acestea, dar în niciun caz în termeni de excludere de la exercitarea vreunui drept sau a vreunei libertăți fundamentale.

59. Din cele de mai sus rezultă faptul că exercitarea dreptului la muncă condiționează numai acordarea dreptului la pensie, legiuitorul fiind în drept să instituie condițiile necesare a fi întrunite pentru beneficiul pensiei (sub aspectul, în cazul de față, al vechimii sau al stagiului de cotizare necesar), însă, odată dobândit, exercitarea acestui din urmă drept nu poate condiționa exercitarea dreptului la muncă a pensionarului. Ca atare, beneficiul pensiei nu conduce la prezumția că pensionarul nu poate exercita dreptul la muncă și nu conferă legiuitorului o marjă de apreciere cu privire la stabilirea locurilor de muncă în care pensionarul poate sau nu să lucreze – inclusiv în funcție de sursa de finanțare a respectivelor locuri de muncă. Cumulul pensiei cu salariul reprezintă opțiunea beneficiarului de valorificare a celor două drepturi fundamentale, iar nu opțiunea legiuitorului, ca rezultat al unor măsuri de politică socială. Așa fiind, aspectele sociologice (ideea de îmbătrânire activă la locul de muncă, fără a cumula), statistice (numărul de angajați cumularzi) sau impactul financiar (neinvocat în cauză) nu pot constitui motive de îngrădire a exercitării drepturilor fundamentale. Prin urmare, Curtea constată că dispozițiile criticate încalcă prevederile art.41 alin.(1) din Constituție.

60. Totodată, Curtea constată că dispozițiile art.2 din legea supusă controlului de constituționalitate condiționează exercitarea dreptului la muncă de exprimarea în scris a opțiunii angajatului pentru continuarea activității, situație în care plata pensiei se suspendă, ceea ce echivalează cu intervenția unei legi ulterioare asupra raportului juridic de muncă încheiat înainte de intrarea în vigoare a acestei legi. Or, potrivit principiului neretroactivității legii civile, al legitimei așteptări și al securității juridice, legiuitorul nu poate interveni asupra raporturilor de muncă aflate în desfășurare, condiționând continuarea acestora de suspendarea plății pensiei.

61. În continuare, analizând dispozițiile art.47 alin.(2) din Constituție, Curtea constată că, în jurisprudența sa, a reținut că acestea nu califică dreptul la pensie doar din perspectiva unui interes patrimonial al persoanei, ci, consacrand în mod expres dreptul la pensie ca un drept fundamental, impune statului obligații constituționale suplimentare (a se vedea, în acest sens, Deciziile nr.872 și nr.874 din 25 iunie 2010, publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.433 din 28 iunie 2010). Dreptul la pensie are o natură socială și reprezintă, în esență, o convenție între stat și cetățeanul subiect al unui raport de muncă, potrivit căreia, în anumite condiții prestabilite, statul îi conferă acestuia o sumă de bani cu caracter viager în considerarea muncii depuse și a perioadei lucrate. Ca atare, odată ce a fost emisă decizia de pensionare, cetățeanul devine beneficiar al pensiei, iar exercițiul acestui drept nu mai poate fi ulterior condiționat de elemente ulterioare raportului juridic deja stabilit. Odată emisă decizia de pensionare, dreptul de a beneficia de pensie în sine, precum și suma aferentă calculată intră în sfera de protecție a art.47 din Constituție, acestea fiind elemente ce vizează însăși esența dreptului fundamental la pensie. Însă legea analizată, în ipoteza intervenirii unui cumul între pensie și salariu/indemnizație/soldă, prevede suspendarea dreptului la pensie, ceea ce încalcă art.47 alin.(2) din Constituție și conduce la o instabilitate juridică permanentă pentru beneficiarul dreptului, aspect care este contrar securității juridice, încalcându-se, astfel, și art.1 alin.(5) din Constituție.

62. Curtea constată că legiuitorul are competența constituțională de a stabili condițiile pe care subiectul de drept trebuie să le îndeplinească pentru a beneficia de dreptul la pensie, concretizat prin emiterea deciziei de pensionare, însă nu are competența constituțională de a stabili condiții ulterioare emiterii deciziei de pensionare care să pună în discuție însuși beneficiul pensiei. Legiuitorul trebuie să fie preocupat de exigența constituțională referitoare la crearea cadrului normativ pentru valorificarea dreptului la pensie, și nu să introducă condiții ulterioare dobândirii dreptului la pensie care să conducă la pierderea, chiar temporară, a acestui drept. Nu se poate susține existența dreptului la pensie în caz de suspendare a plății pensiei, pentru că din moment ce se suspendă exact prestația principală și determinantă, în realitate se pierde însuși dreptul la pensie. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, drepturile și libertățile fundamentale nu au o existență abstractă (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.1533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.905 din 20 decembrie 2011) și, ca atare, dreptul la pensie este unul obiectiv, concret și efectiv, neputând astfel să existe fără plata sumei de bani primită cu titlu de pensie. Așadar, suspendarea sau neacordarea pensiei

pe o perioadă chiar determinată este contrară dreptului fundamental la pensie, constituind o măsură de suprimare a acestuia.

63. Prin urmare, ținând seama de faptul că legea criticată condiționează dreptul la pensie de neexercitarea dreptului la muncă, limitându-l până la anihilare, sunt încălcate dispozițiile art.1 alin.(5) și ale art.47 alin.(2) din Constituție. Aceste aspecte sunt valabile și în privința pensiilor de serviciu, care chiar dacă nu își au fundamentul direct în art.47 alin.(2) din Constituție, ca natură juridică, acestea sunt tot prestații sociale din partea statului.

64. De asemenea, având în vedere că exercitarea dreptului la pensie exclude posibilitatea suspendării plății pensiei, precum și pierderea cuantumului pensiei aferent perioadei de suspendare, Curtea constată că are loc și o încălcare consecutivă a art.44 din Constituție privind dreptul de proprietate privată.

65. În consecință, fiind încălcate dispozițiile art.1 alin.(5), ale art.41 alin.(1), ale art.44 și ale art.47 alin.(2) din Constituție, Curtea reține și încălcarea exigențelor statului de drept, prevăzute în art.1 alin.(3) din Constituție, având în vedere că impactul major al soluției legislative criticate asupra esenței unor drepturi constituționale expres reglementate, ce constituie fundamentul laturii sociale a statului român, nu poate decât să conducă la concluzia afectării principului statului de drept, în componenta sa de garantare a efectivității supremației Constituției.

66. În final, Curtea reține că, față de temeinicia criticilor de neconstituționalitate formulate în privința soluției legislative a interdicției cumulării pensiei cu salariul/indemnizația/solda, nu mai este necesară analiza celorlalte critici de neconstituționalitate.

67. Pentru considerentele arătate, în temeiul art.146 lit.a) și al art.147 alin.(4) din Constituție, precum și al art.11 alin.(1) lit.A.a), al art.15 alin.(1) și al art.18 alin.(2) din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite obiecția de neconstituționalitate formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite și constată că dispozițiile art.2-11 din Legea privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și prim-ministrului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 5 octombrie 2023.

OPINIE CONCURRENTĂ

În acord cu soluția pronunțată de Curtea Constituțională formulăm prezenta **opinie concurrentă**, apreciind că obiecția formulată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite referitoare la neconstituționalitatea **dispozițiilor art.2-11 din Legea privind unele măsuri pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative trebuia admisă parțial în privința criticilor de neconstituționalitate intrinsecă dar pentru alte considerente** decât cele reținute în decizia menționată.

A. În prezenta cauză, **criticile de neconstituționalitate intrinsecă** formulate de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secțiunile Unite au avut în vedere exclusiv următoarele:

a) **încălcarea art.1 alin.(5) prin raportare la art.53 din Constituție** cu privire la “principiul securității raporturilor juridice, al clarității și previzibilității reglementării și al statului de drept” întrucât legea criticată repune în discuție dreptul magistraților de a cumula pensia de serviciu cu alte venituri de natură salarială deși acesta a fost reglementat recent, prin Legea nr.303/2022 și condiționează plata salariului categoriei de persoane vizate, de suspendarea plății pensiei pentru limită de vârstă în sistemul public de pensii, a pensiei militare de stat sau a pensiei de serviciu, legiferând practic interdicția legală a cumulului pensiei cu veniturile salariale plătite din fonduri publice;

b) **restrângerea dreptului fundamental la muncă garantat de art.41 alin.(1) din Constituție prin raportare la art.53** din legea fundamentală, autoarea considerând că prin soluția normativă de obligare a pensionarului sau a persoanei care îndeplinește condițiile de pensionare de a opta între a continua raportul de

muncă sau de a-l înceta în mod forțat, legea criticată nu îndeplinește condițiile impuse de art.53 din Constituție pentru restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți;

c) **încălcarea principiului egalității în drepturi prevăzut de art.16 din Constituție prin raportare la art.53 din Constituție**, autoarea considerând pe de o parte, că au fost exceptate anumite categorii de persoane de la aplicarea legii criticate, "*fără nicio justificare obiectivă și rezonabilă*", enumerând în acest sens: persoanele alese în funcții de autoritate sau demnitate publică menționate la art.4 alin.(1) lit.a), personalul didactic de predare din învățământ pensionat, încadrat/reîncadrat menționat la art.4 alin.(1) lit b), persoanele care ocupă funcții clericale sau funcții de specialitate artistică menționate la art.4 alin.(1) lit.h) și persoanele care exercită un mandat în cadrul autorităților administrative autonome aflate sub control parlamentar și care se finanțează integral din venituri proprii, menționate la art.4 alin.(2), iar pe de altă parte, prin soluția legislativă de la art.4 alin.(1) lit.b) s-a creat o **discriminare** în cadrul aceleiași categorii profesionale, respectiv între personalul didactic de predare din învățământul superior și personalul de cercetare din învățământul superior și personalul didactic/de cercetare asociat reglementate prin Legea nr.1/2011;

d) **încălcarea art.1 alin.(5) din Constituție referitor la calitatea legii coroborat cu art.21 alin.(3) privind dreptul la un process echitabil**, autoarea criticilor considerând că soluția legislativă de la **art.7 alin.(4)** din legea criticată reglementează ca fiind contravenție fapta angajatorului de nerespectare a obligației de a lua măsurile necesare constatării cazurilor prevăzute la art.6 și de a dispune încetarea contractului individual de muncă, a raportului de serviciu sau încetarea ocupării funcției, cu încălcarea exigențelor de claritate și previzibilitate, precum și a normelor de tehnică legislativă prevăzute la art.50 alin.(1) teza a II-a din Legea nr.24/2000 privind normele de tehnica legislativă pentru elaborarea actelor normative.

Din analiza conținutului normativ al legii criticate reținem că domeniul de reglementare al acestei legi este subscris **scopului unic** avut în vedere de legiuitor și care constă în, pe de o parte, **flexibilizarea raporturilor de muncă**, inclusiv după îndeplinirea condițiilor legale de pensionare, prin reglementarea unui beneficiu legal constând în recunoașterea unei opțiuni în beneficiul persoanelor care ar dori să continue activitatea profesională și după împlinirea vârstei standard de pensionare în condițiile prevăzute de lege, iar, pe de altă parte, **reducerea presiunii asupra bugetului asigurărilor sociale și reducerea costurilor suportate din bugetul de stat în privința cheltuielilor de personal** prin interzicerea cumulului veniturilor din pensii cu veniturile din salarii finanțate integral sau parțial, dar **în mod exclusiv** din bugetul de stat sau bugetul asigurărilor sociale de stat. Legea supusă controlului de constituționalitate vizează acele categorii de persoane **care sunt beneficiari ai unei pensii** pentru limită de vârstă în sistemul public de pensii, ai unei pensii de serviciu sau pensii militare de stat și care optează să continue activitatea și să fie reîncadrați potrivit legii, în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, indiferent de modul de finanțare și subordonare, precum și în cadrul regiilor autonome, societăților naționale, companiilor naționale și societăților comerciale la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat ori de o unitate administrativ teritorială.

Astfel, **există trei situații - premisă** pe care legea le reglementează pentru realizarea scopului enunțat mai sus, respectiv:

Prima situație premisă reglementată la art.1 recunoaște posibilitatea persoanelor care își desfășoară activitatea în baza unui contract individual de muncă, a unui raport de serviciu sau a unui act de numire în funcție, după caz, și care îndeplinesc condițiile de pensionare **de a opta pentru continuarea activității**, în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, indiferent de modul de finanțare și subordonare, precum și în cadrul regiilor autonome, societăților naționale, companiilor naționale și societăților la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat ori de o unitate administrativ-teritorială, **cu acordul anual al angajatorului, peste vârsta standard de pensionare în condițiile prevăzute de lege**, în baza **aceluiași contract individual de muncă, raport de serviciu sau act administrativ de numire în funcție**.

Soluția prevăzută de art.1 flexibilizează raporturile de muncă inclusiv după îndeplinirea condițiilor legale de pensionare, oferind persoanelor care își desfășoară activitatea în sistemul public și care îndeplinesc condițiile de pensionare, dreptul să opteze pentru continuarea activității în baza aceluiași contract individual de muncă, raport de serviciu sau act administrativ de numire în funcție, prin urmare la același angajator din sistemul public, acesta din urmă având posibilitatea să valorifice competențele celor cu experiență îndelungată în piața muncii. Măsura are ca efect reducerea presiunii de pe bugetul asigurărilor sociale, persoanele în cauză continuând să încaseze în schimbul muncii prestate un venit salarial plătit din fonduri publice, nefiind incidentă situația cumulului cu veniturile din pensii întrucât aceste persoane nu au și calitatea de pensionari, în condițiile legii.

Dreptul de opțiune reglementat de art.1 instituie un **beneficiu legal** care se activează doar la exercitarea opțiunii persoanei (prin depunerea unei cereri privind continuarea activității la angajator, cu cel puțin 30 zile înaintea împlinirii vârstei legale de pensionare sau înainte de expirarea acordului anual al angajatorului), dar depinde de acordul **anual** al angajatorului și se exercită în condițiile stabilite prin lege. În situația în care angajatorul nu emite / nu reînnoiește acordul, contractul individual de muncă, raportul de serviciu sau ocuparea

funcției în care a fost numită persoana încetează de drept la data împlinirii vârstei legale de pensionare, respectiv la data expirării acordului anual al angajatorului. Persoanele vizate pot solicita oricând înscrierea la pensie, printr-o cerere. Potrivit legii analizate, după, dobândirea calității de pensionar în sistemul public de pensii, în sistemul pensiilor militare de stat sau al pensiilor de serviciu, persoana respectivă se va putea reîncadra în cadrul unui angajator din sistemul public în condițiile art.3 din lege.

Cea de-a doua situație premisă are în vedere persoanele care, la data intrării în vigoare a legii criticate, au calitatea de **beneficiari de pensie pentru limită de vârstă în sistemul public de pensii**, sistemul pensiilor militare de stat ori sunt beneficiari ai pensiilor de serviciu și, **în mod cumulativ și la aceeași dată își desfășoară activitatea** în baza unui contract individual de muncă, a unui raport de serviciu sau a unui act administrativ de numire în funcție, în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, indiferent de modul de finanțare și subordonare, precum și în cadrul regiilor autonome, societăților naționale, companiilor naționale și societăților la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat ori de o unitate administrativ-teritorială. Potrivit art.2 alin.(1), aceste persoane au obligația ca, în termen de 30 de zile calendaristice de la data intrării în vigoare a prezentei legi, să își exprime în scris opțiunea pentru continuarea activității în baza aceluiași contract **individual** de muncă, raport de serviciu sau act administrativ de numire, după caz, **ori** pentru încetarea contractului individual de muncă, raportului de serviciu sau încetarea ocupării funcției în care a fost numit în baza unui act administrativ de numire, după caz. Continuarea activității se realizează pe baza cererii aprobate de către unitatea angajatoare. Menținerea în activitate se realizează cu acordul anual al angajatorului.

Dacă persoana își exercită opțiunea pentru continuarea activității, iar angajatorul își exprimă acordul, plata pensiei de care beneficiază acea persoană se suspendă potrivit art.2 alin.(2) din legea criticată, la cerere, începând cu data de întâi a lunii următoare depunerii cererii însoțite de acordul angajatorului. În situația în care persoana având calitatea de pensionar, dar și de angajat / salariat în sistemul public, **nu optează** fie pentru continuarea activității în condițiile legii, fie pentru încetarea contractului individual de muncă, raportului de serviciu sau încetarea ocupării funcției publice, devin incidente prevederile art.6 din legea criticată, care reglementează o **cauză de încetare de drept a contractului individual de muncă** anterior încheiat, a raportului de serviciu sau a ocupării funcției în baza unui act administrativ de numire adoptat anterior legii criticate, precum și cele ale art.7 privind unele obligații subsecvente ale angajatorului.

Cea de-a treia situație premisă are în vedere persoanele **care au calitatea de pensionari și care, după data intrării în vigoare a legii criticate, optează să se încadreze**, potrivit legii, pe durată determinată sau nedeterminată, după caz, în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, indiferent de modul de finanțare și subordonare, precum și în cadrul regiilor autonome, societăților naționale, companiilor naționale și societăților la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat ori de o unitate administrativ-teritorială. Potrivit art.3 alin.(2) din legea criticată, dacă aceste persoane (pensionari) vor opta să se încadreze la un angajator din sistemul public, în condițiile legii criticate, li se suspendă plata pensiei pe durata exercitării activității.

Pentru realizarea scopului legii, legiuitorul a reglementat o serie de categorii de persoane exceptate de la aplicarea legii (art.4), modificarea altor prevederi legale în vigoare pentru punerea lor de acord cu legea nou adoptată, precum și o normă de abrogare a oricăror dispoziții contrare privind cumulul pensiei cu veniturile obținute pentru activitatea desfășurată în cadrul unor angajatori din sistemul public (art.11).

Considerăm că analiza criticilor de neconstituționalitate **intrinsecă** nu poate conduce la o soluție corectă din punct vedere constituțional dacă nu are în vedere ca punct de plecare, **natura juridică și regimul juridic subsecvent cu privire la dreptul contestat**.

Or întreaga argumentație pe care se întemeiază decizia Curții în prezenta cauză ignoră natura juridică a dreptului a cărui pretinsă afectare/eliminare o analizează raportat la criticile invocate de autoarea obiecției de neconstituționalitate:

În primul rând, nu se poate susține că legea fundamentală reglementează în mod expres și, pe cale de consecință, este afectat „*dreptul constituțional al pensionarului la muncă*”. Acest drept a fost construit în argumentele susținute de majoritatea judecătorilor Curții prin combinarea a două drepturi fundamentale de sine stătătoare, respectiv **dreptul la muncă** reglementat de art.41 alin.(1) din Constituție („*Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă*”) și **dreptul la pensie** reglementat de art.47 alin.(2) din Constituție („*Cetățenii au dreptul la pensie, la concediu de maternitate plătit, la asistență medicală în unitățile sanitare de stat, la ajutor de șomaj și la alte forme de asigurări sociale publice sau private, prevăzute de lege. Cetățenii au dreptul și la măsuri de asistență socială, potrivit legii*”), care se exercită fiecare, în condițiile prevăzute de lege.

Într-o interpretare juridică judicioasă, **posibilitatea de a cumula** salariul plătit din fonduri publice cu pensia pentru limită de vârstă în sistemul public de pensii, în sistemul pensiilor militare de stat ori cu pensia de serviciu **nu este un drept constituțional de sine stătător, prevăzut expres în Constituție**, ci un **beneficiu**

legal acordat de legiuitor, în condiții stabilite prin lege, persoanelor care doresc să își continue activitatea la angajatori din domeniul public. Un astfel de beneficiu acordat de către legiuitor poate fi și retras, tot de către legiuitor, dar cu respectarea dispozițiilor constituționale care consacră principiul nediscriminării și care impun respectarea proporționalității între obiectivul urmărit de legiuitor și mijloacele folosite de acesta pentru realizarea lui.

Așadar, problema de drept constituțional cu care Curtea a fost investită nu viza analiza dispozițiilor din legea criticată prin prisma excluderii reciproce a celor două drepturi fundamentale distincte, anume *dreptul la muncă* și *dreptul la pensie*. Problema de drept constituțional viza, în opinia noastră, constituționalitatea eliminării în integralitate, cu excepția unor categorii prevăzute expres în lege, a beneficiului legal de a cumula salariul cu pensia în sistemul bugetar prin raportare **la principiul nediscriminării și la cel al proporționalității** între măsura legislativă propusă și scopul legitim urmărit de legiuitor. Această analiză era necesară cu atât mai mult cu cât jurisprudența Curții Constituționale în această materie a statuat consecvent că **“nicio dispoziție constituțională nu împiedică legiuitorul să suprimă cumulul pensiei cu salariul, cu condiția ca o asemenea măsură să se aplice în mod egal pentru toți cetățenii, iar eventualele diferențe de tratament între diversele categorii profesionale să aibă o rațiune licită”** (Decizia nr.375 din 6 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.591 din 8 iulie 2005). Distinct de condiția aplicării în mod nediscriminatoriu a unei astfel de soluții legislative care interzice cumulul salariului cu pensia în sistemul bugetar, Curtea a statuat că o astfel de măsură, pentru a fi constituțională, trebuie să fie justificată și proporțională cu situația care a determinat-o, exprimând un echilibru între scopul declarat al legii și mijloacele folosite pentru realizarea lui (Decizia nr.1414 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.796 din 23 noiembrie 2009).

În al doilea rând, legea supusă controlului de constituționalitate nu reglementează în mod direct și nemijlocit o interdicție de a exercita concomitent cele două drepturi fundamentale (*dreptul la muncă* și *dreptul la pensie*), ci reglementează **un real drept de opțiune**, de a alege între exercitarea dreptului la muncă, în sensul continuării activității în domeniul public, și exercitarea dreptului la pensie. Acest drept de opțiune odată exercitat de beneficiar conduce la o situație juridică ulterioară în care salariul (ca venit plătit de la bugetul de stat sau bugetul asigurărilor sociale de stat) nu mai poate fi cumulat cu pensia pentru limită de vârstă, pensia militară de stat sau pensia de serviciu, exclusiv pentru perioada de timp în care legiuitorul recunoaște dreptul pensionarului de a continua, respectiv de a desfășura activitate salarială în sistemul public. Dacă într-un limbaj uzual, non-juridic, soluția normativă propusă este considerată a fi o interdicție de a cumula salariul cu pensia, în realitate, din punct de vedere juridic, suspendarea plății pensiei este **o condiție suspensivă** stabilită de legiuitor **pentru continuarea activității** de către un pensionar în condițiile art.2 din legea supusă controlului de constituționalitate, în baza unui contract individual de muncă, a unui raport de serviciu sau a unui act administrativ de numire în funcție, acte care au fost încheiate/stabilite/emise anterior intrării în vigoare a legii criticate, precum **și o condiție suspensivă pentru încadrarea unui pensionar**, după intrarea în vigoare a legii, în condițiile art.3, în cadrul unui angajator din sistemul bugetar. Așadar, suspendarea plății pensiei în ipotezele normative anterior enunțate reprezintă condiții legale de exercitare a dreptului de a continua activitatea în sistemul public, iar nu interdicții care conduc la anihilarea / eliminarea dreptului la muncă sau al dreptului la pensie.

De altfel, soluția normativă a suspendării plății pensiei în cazuri stabilite expres de legiuitor, inclusiv în situația realizării concomitente/ulterioare a altor venituri cu privire la care nu este permis cumulul, nu este nouă în legislația specială din domeniul sistemului public de pensii (a se vedea cazurile de suspendare a plății pensiei reglementate de art.114 din Legea nr.263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice).

Așadar, legea criticată nu legiferează o interdicție, ci un drept de opțiune al persoanelor vizate de cele trei ipoteze normative distinct reglementate la art.1-3 din lege, respectiv:

- La art.1 – **dreptul de opțiune al persoanelor (care nu au și calitatea de pensionari) care își desfășoară activitatea** în baza unui contract individual de muncă, a unui raport de serviciu sau a unui act de numire în funcție, după caz, și care îndeplinesc condițiile de pensionare, **pentru continuarea activității** în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, indiferent de modul de finanțare și subordonare, precum și în cadrul regiilor autonome, societăților naționale, companiilor naționale și societăților la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat ori de o unitate administrativ-teritorială, **cu acordul anual al angajatorului, peste vârsta standard de pensionare în condițiile prevăzute de lege**, în baza **aceluiași contract individual de muncă, raport de serviciu sau act administrativ de numire în funcție**.

- La art.2 – **dreptul de opțiune al persoanelor beneficiare de pensie** pentru limită de vârstă în sistemul public de pensii, în sistemul pensiilor militare de stat ori de pensiei de serviciu, **care la data intrării în vigoare a legii își desfășoară activitatea** în baza unui contract individual de muncă, a unui raport de serviciu sau a unui act administrativ de numire în funcție, **pentru continuarea, cu suspendarea plății pensiei, a activității în baza aceluiași contract individual** de muncă, raport de serviciu sau act administrativ de numire, după caz

ori pentru încetarea contractului individual de muncă, a raportului de serviciu sau încetarea ocupării funcției în care a fost numit în baza unui act administrativ de numire, după caz. Continuarea activității se realizează pe baza cererii aprobate de către unitatea angajatoare. Menținerea în activitate se realizează cu acordul anual al angajatorului.

- La art.3 - **dreptul de opțiune al persoanelor care au calitatea de pensionari și optează să se încadreze după intrarea în vigoare a legii, în temeiul acesteia, pe durată determinată sau nedeterminată**, după caz, în cadrul angajatorilor din domeniul public, exercitarea opțiunii de încadrare ducând la suspendarea plății pensiei pe durata exercitării activității.

Prin urmare, fără exercitarea dreptului de opțiune al persoanelor vizate de art.2 și art.3 din lege, opțiune supusă însă acordului anual al angajatorului, efectul suspendării plății pensiei pe durata continuării activității nu se poate produce.

Argumentele prezentate în Decizia Curții se întemeiază exclusiv pe interpretarea conform căreia legea ar afecta un nou drept fundamental rezultat din interpretarea sistematică realizată de Curtea Constituțională a altor două drepturi fundamentale distinct reglementate prin Constituție, iar exercitarea dreptului la pensie nu poate condiționa exercitarea dreptului la muncă al pensionarului și nici exercitarea dreptului la muncă nu poate condiționa exercitarea dreptului la pensie al pensionarului numai pentru anumite locuri de muncă și să le excludă, prin voința legiuitorului, pe altele (cum sunt cele din domeniul public, în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, indiferent de modul de finanțare și subordonare, precum și în cadrul regiilor autonome, societăților naționale, companiilor naționale și societăților la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat ori de o unitate administrativ-teritorială). Pe cale de consecință, opinia majoritară consideră că un asemenea *“drept fundamental la muncă al pensionarului” în autorități și instituții publice* nu poate fi interzis ori limitat sub nicio formă întrucât se află sub protecție constituțională, iar legea criticată, prin soluția normativă de suspendare a plății pensiei, încalcă prevederile art.41 alin.(1), art.47 alin.(2) și art.44 din Constituție deoarece *“condiționează dreptul la pensie de neexercitarea dreptului la muncă, limitându-l până la anihilare”*, iar *„exercitarea dreptului la pensie exclude posibilitatea suspendării plății pensiei, precum și pierderea cuantumului pensiei aferent perioadei de suspendare”*.

Or, această interpretare nu poate fi primită inclusiv pentru faptul că legiuitorul a prevăzut pentru continuarea activității sau pentru încadrarea ulterioară în cadrul autorităților și instituțiilor publice, **existența unui acord expres din partea angajatorului, reînnoit anual**. Acest acord, prin modul în care este reglementat, fără precizarea niciunor criterii obiective și raționale care să stea la baza analizei de oportunitate, recunoaște angajatorului din sistemul bugetar o putere discreționară exercitată de la caz la caz, de a decide dacă va folosi sau nu experiența profesională a unor astfel de persoane care au dreptul legal doar de a opta pentru continuarea activității după vârsta legală de pensionare sau de a fi reîncadrate ulterior în activitate, după pensionarea lor efectivă. Dacă nu s-ar recunoaște acest efect al acordului anual al angajatorului, prevăzut expres în lege ca o condiție pentru continuitatea prestării activității, atunci inclusiv prevederile care instituie acest acord al angajatorului, pentru toate cele trei situații premisă reglementate la art.1-3 ar fi neconstituționale pe considerentul că ele încalcă dreptul la muncă al persoanelor care au împlinit vârsta legală de pensionare, respectiv al celor care au calitatea de pensionar. În realitate, acordul angajatorului din sistemul bugetar este o altă condiție de exercitare a beneficiului legal recunoscut de legiuitor unor beneficiari identificați expres, anume persoanele care optează pentru continuarea activității după vârsta legală de pensionare sau pentru reîncadrare în activitate, după pensionarea lor efectivă.

În opinia noastră, Curtea ar fi trebuit să constate, așa cum a făcut-o anterior în jurisprudența sa, că soluția legislativă care dă un drept de opțiune beneficiarilor de pensie pentru a-și continua activitatea în sistemul public, cu condiția suspendării plății pensiei pe durata exercitării activității, nu încalcă nici dreptul la pensie, nici dreptul la muncă sau dreptul de proprietate și, pe cale de consecință, analiza Curții ar fi trebuit să privească **exclusiv constituționalitatea eliminării în integralitate** a beneficiului legal de a cumula salariul cu întregul cuantum al pensiei în sistemul bugetar prin raportare **la principiul nediscriminării și la cel al proporționalității** între măsura legislativă propusă și scopul legitim urmărit de legiuitor.

Efectuarea testului de proporționalitate pentru a evalua dacă există o limitare/o restrângere adusă celor două drepturi fundamentale (dreptul la pensie și dreptul la muncă), dacă restrângerea urmărește un scop legitim și dacă este proporțională cu scopul legitim urmărit **ar fi permis Curții să constate neconstituționalitatea soluțiilor normative propuse** fără a extinde pe calea interpretării, lista drepturilor fundamentale expres reglementate de Constituție și fără a extinde din oficiu, criticile or argumente invocate de autoarea sesizării.

În opinia noastră, **soluția normativă reglementată la art.2 alin.(2) și art.3 alin.(2)** din legea criticată, prin care li se suspendă plata pensiei pe durata exercitării activității la un angajator din sistemul public, persoanelor care au calitatea de pensionari și care la data intrării în vigoare a legii, exercită activitatea sau care urmează să exercite activitatea după intrarea în vigoare a legii, în temeiul unui contract individual de muncă, a

unui raport de serviciu sau a unui act administrativ de numire în funcție, este neconstituțională întrucât nu este proporțională cu scopul urmărit. În plus, ea nu este nici în acord cu jurisprudența anterioară a Curții Constituționale.

Așa cum am arătat, legea supusă controlului de constituționalitate a reglementat în realitate posibilitatea persoanelor vizate de a opta **fie pentru salariu, fie pentru pensie**, opțiune ce conduce de fapt la interdicția totală a cumulului salariului cu întregul cuantum al pensiei. Or, pentru a fi proporțională cu scopul urmărit și pentru a respecta jurisprudența anterioară a Curții Constituționale, legea supusă controlului de constituționalitate trebuia să reglementeze posibilitatea de a cumula salariul cu un anumit cuantum al pensiei, cuantum care să respecte minime condiții obiective (*adică să fie expres prevăzut de lege ca un criteriu previzibil și determinabil*) și rezonabile (*adică să vizeze un nivel care să reflecte o opțiune justă și echilibrată raportată la scopul legii*) impuse de principiul nediscriminării.

Spre deosebire de soluția normativă adoptată în legea criticată, o soluție similară ca efect, adoptată anterior în anul 2009 și care a făcut obiectul controlului de constituționalitate prin Decizia nr.1414/2009 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.796 din 23 noiembrie 2009, prevedea că nu pot fi cumulate două categorii de venituri (pensia și salariul) în baza unui criteriu obiectiv, folosit ca termen de referință și în legislațiile altor state europene (*cuantumul pensiei nete*). Pentru ca acest termen de referință să nu fie variabil și să se creeze, în mod nejustificat, un regim diferențiat, legiuitorul a folosit **un reper unic de stabilire a pensiei nete de referință la nivelul salariului mediu brut pe economie utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat, stabilit anual, prin lege**. Astfel, sistemul de plafonare a cumulului instituit de lege respecta principiul egalității de tratament, aplicându-se în mod nediferențiat persoanelor aflate în condiții similare, respectiv persoanelor ce depășeau un anumit cuantum al pensiei.

Examinând constituționalitatea acestei soluții, în **Decizia nr.1414/2009** precitată Curtea a constatat, în primul rând, că aceste prevederi "*nu pot viza persoanele pentru care durata mandatului este stabilită expres în Constituție. Astfel, Legea fundamentală stabilește în mod expres durata mandatului persoanelor care ocupă unele funcții publice de autoritate, iar încetarea acestui mandat ca urmare a neîndeplinirii obligației privind exprimarea opțiunii cu privire la suspendarea plății pensiei pe durata exercitării funcției, în condițiile art.18 - 20 din legea criticată, este incompatibilă cu dispozițiile constituționale arătate. Ca urmare, numai în măsura în care reglementarea prevăzută în cap. IV al legii nu se referă la aceste categorii de persoane, soluția legislativă adoptată de legiuitor în privința reglementării cumulului pensiei cu veniturile salariale sau, după caz, asimilate salariilor, este în concordanță cu prevederile constituționale*".

În al doilea rând, cu privire la stabilirea nivelului pensiei nete până la care poate opera cumulul la nivelul salariului mediu brut pe economie utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat și aprobat prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat, **Curtea a constatat că acesta respectă minime condiții obiective (este expres prevăzut de lege, previzibil și determinabil) și rezonabile (nivelul salariului mediu brut pe economie constituie o opțiune justă și echilibrată)** impuse de principiul nediscriminării. În ceea ce privește proporționalitatea între obiectivul urmărit prin tratamentul inegal și mijloacele folosite, Curtea a observat că, potrivit expunerii de motive care au determinat adoptarea actului normativ criticat și analizat prin Decizia nr.1414/2009, scopul acestuia a fost acela de combatere a "crizei economice, fenomen mondial ce afectează structural economia românească", datele de natură financiară, precum și prognozele efectuate de autoritățile abilitate în domeniu conturând "imaginea unei crize economice profunde, care poate pune în pericol stabilitatea economică a României și, prin aceasta, ordinea publică și siguranța națională". Această situație a impus "adoptarea unor măsuri cu caracter excepțional, care, prin eficiența și promptitudinea aplicării, să conducă la reducerea efectelor sale și să creeze premisele relansării economiei naționale". **Una dintre măsurile reglementate de legiuitor o constituia restrângerea dreptului de a cumula veniturile salariale cu cele din pensie**, atunci când sunt îndeplinite **două condiții: angajator este o autoritate sau instituție publică centrală sau locală, indiferent de modul de finanțare și subordonare, sau o regie autonomă, societate națională, companie națională sau societate comercială la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat sau de o unitate administrativ-teritorială, pe de o parte, și nivelul pensiei nete depășește nivelul salariului mediu brut pe economie, pe de altă parte. Justificarea unei astfel de limitări rezidă în degrevarea bugetului de stat, respectiv a celui al asigurărilor sociale de stat, într-o măsură care nu afectează veniturile persoanei sub pragul salariului mediu brut pe economie**. Prin urmare, măsura adoptată a fost constatată de Curtea Constituțională ca fiind **proporțională** cu situația care a determinat-o, fiind rezultatul unui echilibru între scopul declarat al legii și mijloacele folosite în realizarea lui, și **aplicabilă în mod nediscriminatoriu** tuturor persoanelor aflate în ipoteza normei. De altfel, așa cum a statuat Curtea Constituțională și cu alte ocazii (de exemplu prin deciziile nr.358 din 30 septembrie 2003 sau nr.4 din 18 ianuarie 2000), soluția legislativă care instituie un anumit cuantum sau prag valoric, apreciat ca rezonabil, corespunde unei opțiuni exclusive a legiuitorului, nefiind deci o problemă de resortul contenciosului constituțional.

Din analiza ansamblului jurisprudențial în materie, rezultă că instanța de contencios constituțional a considerat că **prin instituirea unei obligații de a opta** între pensie și venitul obținut din salarii, se afectează **prin limitare** atât dreptul la pensie prevăzut de art.47 alin.(2) din Constituție, cât și dreptul la muncă consacrat prin art.41, nefiind reținută însă, interpretarea excesivă potrivit căreia un astfel de drept de opțiune ar reprezenta o *negare* sau o *anihilare* a însuși dreptului la muncă sau a dreptului la pensie. Întrucât ne referim la o **limitare a unui drept fundamental**, Curtea reiterase anterior Deciziei nr.1414/2009, inclusiv exigențele art.115 alin.(6) din Constituție, potrivit căruia ordonanțele de urgență nu pot afecta drepturile și libertățile prevăzute în Constituție, și constatase prin **Decizia nr.82 din 15 ianuarie 2009**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.33 din 16 ianuarie 2009, că "prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr.230/2008 sunt neconstituționale, deoarece afectează drepturile fundamentale menționate[...]". În același timp, Curtea a recunoscut în decizia precitată că "Guvernul nu este împiedicat să promoveze, cu respectarea dispozițiilor constituționale amintite [...], a principiilor neretroactivității legii, nediscriminării și egalității în drepturi și a celorlalte norme și principii prevăzute de Constituție, măsurile necesare cu privire la cazurile și condițiile în care pensia poate fi cumulată cu veniturile realizate din muncă".

Analizând considerentele din jurisprudența anterioară prin raportare la conținutul normativ al legii criticate, Curtea a constatat că, reglementând opțiunea între **salariu și pensie** în cazul magistraților reîncadrați conform **art.216 alin.(2)** din Legea nr.303/2022, legiuitorul a renunțat total, după doar 6 luni de la adoptare, la un criteriu obiectiv constând în dreptul **magistraților reîncadrați** de a încasa pe perioada **reîncadrării, un procent de 15% din cuantumul pensiei de serviciu**. Soluția legislativă reglementată prin art.216 alin.(2) din Legea nr.303/2022, similară cu cea reglementată anterior prin art.83 alin.(3) din Legea nr.303/2004, a prevăzut reducerea cu 85% a cuantumului pensiei de serviciu al unui magistrat reîncadrat și posibilitatea de a cumula astfel venitul din salariu pentru continuarea exercitării activității cu un procent de 15% din cuantumul pensiei de serviciu.

În lipsa oricăror criterii obiective și rezonabile care să permită fie protecția veniturilor persoanei sub pragul salariului mediu brut pe economie sau sub alt nivel rezonabil, fie încasarea unui procent din pensie în cumul cu salariul, **soluția normativă prevăzută la art.2 alin.(2) și art.3 alin.(2) determină pentru toți beneficiarii de pensie pentru limită de vârstă în sistemul public de pensii, în sistemul pensiilor militare de stat sau de pensii de serviciu, interdicția totală a cumulului salariului cu pensia, încălcându-se astfel principiul proporționalității între scopul legitim urmărit de legiuitor și mijloacele folosite**.

În completarea argumentelor enunțate, amintim și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului care în *cauza Ionel Pamfile împotriva României* a statuat cu cu valoare de principiu că prin Convenție nu se garantează dreptul la muncă [a se vedea Sobczyk împotriva Poloniei, nr.25693/94 și 27387/95, (dec.), 10 februarie 2000; Dragan Cakalic împotriva Croației, (dec.), 15 septembrie 2003, și Torri și alții împotriva Italiei și Bucciarelli împotriva Italiei (dec.), nr.11838/07 și 12302/07, 24 ianuarie 2012) și nici nu se garantează dreptul la o pensie sau un salariu de un anumit nivel. Astfel, Curtea a reținut că "reclamantul (n.n. beneficiar al unei pensii militare de stat) a fost obligat să-și exprime opțiunea între a primi în continuare pensia sa militară lunară și încetarea activității sau a accepta suspendarea plății pensiei pe durata continuării activității la stat (sn. în temeiul Legii nr.329/2009). Curtea observă că, spre deosebire de cauza Kjartan Ásmundsson (...), reclamantul nu a fost privat în totalitate de veniturile sale, nici nu a fost deposedat de toate mijloacele de trai, având în vedere că urma totuși să primească pensia lunară integrală, al cărei nivel depășea salariul mediu brut pe economie (...). Din același punct de vedere, nu se poate considera că reclamantul a pierdut o parte considerabilă din venitul său din moment ce pensia sa, pe care o va primi în continuare, este considerabil mai mare decât salariul lunar pe care l-ar fi primit. 24. În acest context, având totodată în vedere **ampla marjă de apreciere a statului la reglementarea domeniului legislației sociale** [a se vedea, de asemenea, Frimu împotriva României (dec.), nr.45312/11, 7 februarie 2012] și scopul legitim al raționalizării cheltuielilor publice (...), **Curtea crede că nu se poate considera că reclamantul are de suportat o sarcină individuală și excesivă ori că i s-a adus atingere fondului drepturilor sale la pensie ori salariu**".

În considerarea argumentelor de mai sus și a jurisprudenței Curții Constituționale, apreciem că prevederile **art.2 alin.(2) și art.3 alin.(2)** încalcă **art.1 alin.(3) și (5) din Constituție prin raportare la art.53 din Constituție** cu privire la principiul securității raporturilor juridice, al clarității și previzibilității reglementării și al statului de drept, precum și prin raportare la **art.147 alin.(4)** din Constituție referitor la caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

Întrucât prevederile **art.6, art.7 și art.11** reglementează cazuri de încetare a contractului de muncă, a raportului de serviciu sau a ocupării funcției publice, obligații legale în sarcina angajatorilor și sancțiuni contravenționale corelative, precum și o normă de abrogare indirectă a oricăror alte dispoziții contrare, toate

întemeiate pe dispozițiile **art.2 alin.(2) și art.3 alin.(2)** deja constatate neconstituționale, pe cale de consecință, sunt **neconstituționale și prevederile art.6, art.7 și art.11** pentru aceleași considerente.

În plus față de argumentele de neconstituționalitate formulate mai sus, cu privire la art.2 alin.(1) și (2) și art.6 din legea criticată, considerăm că în aplicarea principiului neretroactivității legii, al legitimei așteptări și al securității raporturilor juridice, interdicția de a cumula salariul cu pensia, indiferent de cuantumul acesteia din urmă, **nu se poate dispune cu privire la raporturile de muncă sau de serviciu aflate în curs la data intrării legii în vigoare** întrucât suntem în prezența unui acord al angajatorului deja exprimat înainte de intrarea în vigoare a legii. Or acordul angajatorului este o condiție legală esențială pentru continuarea activității, care a fost întemeiat exprimat potrivit legii, la data aprobării cererii persoanei beneficiare care a optat anterior, menținerea în activitate fiind condiționată tot de acordul anual al angajatorului. Așadar, acordul angajatorului exprimă un calcul de oportunitate cu privire la nevoile de personal ale instituției în cauză, precum și o așteptare legitimă ca persoana/persoanele vizate de respectivul acord să își desfășoare activitatea cel puțin până la expirarea perioadei de valabilitate a raporturilor juridice de muncă sau de serviciu cu privire la care a fost exprimat anterior acordul angajatorului. **Neconstituționalitatea prevederilor art.2 alin.(1) și (2)** pentru aceste motive se extinde și asupra cauzei de încetare de drept a contractului individual de muncă, a raportului de serviciu sau a ocupării funcției în baza unui act administrativ de numire, reglementate la **art.5** în legea criticată.

În privința criticii privind încălcarea principiului egalității în drepturi prevăzut de art.16 din Constituție prin raportare la jurisprudența Curții, constatăm că excepțiile prevăzute la art.4 alin.(1) lit.b) – i) și alin.(2) din legea criticată, prin care s-au identificat anumite categorii de persoane exceptate de la aplicarea legii, nu sunt justificate în mod obiectiv și rezonabil, deosebirea de tratament juridic nu are la bază un criteriu obiectiv și rațional care să fie enunțat în lege sau cel puțin în expunerea de motive deși criteriul protecției unor categorii vulnerabile pare să fie comun cel puțin pentru unele categorii de persoane exceptate, și în consecință, considerăm că prevederile art.4 alin.(1) lit.b) – i) și alin.(2) din legea criticată determină o discriminare în rândul categoriei generale de beneficiari de pensie care nu mai pot cumula venitul din salariu cu cel din pensie, motiv pentru care apreciem că **sunt neconstituționale**.

În concluzie, considerăm că în raport de criticile de neconstituționalitate intrinsecă formulate de autoarea sesizării, prevederile **art.2 alin.(1) și (2), art.3 alin.(2)** coroborat cu **art.5, art.6, art.7 și art.11** din legea suspusă controlului, precum și **prevederile art.4** ar fi trebuit constatate a fi neconstituționale în raport de motivele arătate mai sus și nu în considerarea celor reținute prin voința majorității.

B. În prezenta cauză, autoarea sesizării a invocat în cadrul criticilor de neconstituționalitate **extrinsecă următoarele:**

a) **încălcarea prevederilor art.75 alin.(1) cu referire la art.73 alin.(3) lit.l) și n) din Constituție** din perspectiva nerespectării ordinii de sesizare a celor două Camere ale Parlamentului (*raportat la efectele art.11 din legea criticată*).

b) **încălcarea prevederilor art.1 alin.(3) și (5) și ale art.134 alin.(4) din Constituție** din perspectiva nesolicitării avizului Consiliului Superior al Magistraturii în cazul legii criticate prin care au fost abrogate implicit prevederile din Legea nr.303/2022 privind dreptul magistraților de a cumula venitul din pensia de serviciu cu venituri din alte activități.

c) **nerespectarea principiului unicității reglementării și implicit încălcarea art.1 alin.(5) din Constituție** referitor la principiul legalității, în componenta privind calitatea legii, **coroborat cu art.147 alin.(4)** referitor la caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

În privința primei critici de neconstituționalitate extrinsecă, achiesăm la considerentele și soluția pronunțată de Curtea Constituțională, apreciind că **nu au fost încălcate prevederile art.75 alin.(1) cu referire la art.73 alin.(3) lit.l) și n) din Constituție** din perspectiva nerespectării ordinii de sesizare a celor două Camere ale Parlamentului.

Cu privire la criticile privind **încălcarea prevederilor art.1 alin.(3) și (5) și ale art.134 alin.(4) din Constituție** din perspectiva nesolicitării avizului Consiliului Superior al Magistraturii și **nerespectarea principiului unicității reglementării și implicit încălcarea art.1 alin.(5) din Constituție**, considerăm că **instanța de control constituțional ar fi trebuit să analizeze și să se pronunțe inclusiv cu privire la temeinicia acestor critici de neconstituționalitate și să le respingă raportat la argumentele invocate**.

Astfel, observăm că obligația inițiatorului legii de a solicita avizul Consiliului Superior al Magistraturii rezultă din prevederile art.39 alin.(3) din Legea nr.305/2022 (care reia reglementarea similară din Legea nr.317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii) potrivit căruia: "*Plenul Consiliului Superior al Magistraturii avizează proiectele de acte normative ce privesc activitatea autorității judecătorești*". În jurisprudența sa constantă, Curtea Constituțională a analizat sfera de cuprindere a sintagmei "*acte normative ce privesc activitatea autorității judecătorești*" care determină activarea obligației legale a autorităților competente de a

solicita avizul Consiliului Superior al Magistraturii și a reținut că această sintagmă se referă **“numai la actele normative care privesc în mod direct organizarea și funcționarea autorității judecătorești, precum modul de funcționare al instanțelor, cariera magistraților, drepturile și obligațiile acestora etc., pentru a nu se ajunge la denaturarea rolului Consiliului Superior al Magistraturii”**(Decizia nr.901 din 17 iunie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.503 din 21 iulie 2009). Prin Decizia nr.3 din 15 ianuarie 2014 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.71 din 29 ianuarie 2014, Curtea, pornind de la rolul constituțional al Consiliului de garant al independenței justiției recunoscut de art.133 alin.(1) din Constituție, a arătat că *“proiectele de legi care implică un aviz al Consiliului sunt cele precum actele normative privind statutul judecătorilor și procurorilor (care cuprind dispoziții referitoare la drepturile și îndatoririle judecătorilor și procurorilor, incompatibilități și interdicții, numirea, promovarea, suspendarea și încetarea funcției de judecător sau procuror, delegarea, detașarea și transferul judecătorilor și procurorilor, răspunderea acestora etc.), reglementat în prezent prin Legea nr.303/2004, organizarea judiciară (instanțele judecătorești - organizare/competențe/conducere, Ministerul Public - organizare/competențe/conducere, organizarea și funcționarea Institutului Național al Magistraturii, compartimentele auxiliare de specialitate din cadrul instanțelor și al parchetelor, bugetele instanțelor și parchetelor etc.), reglementată în prezent prin Legea nr.304/2004, sau organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, cu sediul materiei în Legea nr.317/2004”*.

Analizând conținutul normativ al legii criticate, observăm că acesta nu are ca obiect cele menționate mai sus pentru sfera *actelor normative care privesc activitatea autorității judecătorești*. Legea criticată reglementează soluții legislative menite să permită persoanelor care îndeplinesc condițiile de pensionare în sistemul public de pensii, inclusiv beneficiarilor pensiilor de serviciu sau ai pensiilor militare de stat, să-și exercite opțiunea între continuarea activității și încetarea raportului de muncă sau a raportului de serviciu. Totodată, se reglementează condițiile în care persoanele care au calitatea de pensionari ai sistemului public de pensii, beneficiari ai unei pensii de serviciu sau beneficiari ai unei pensii militare de stat pot să exercite opțiunea pentru reîncadrarea în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, indiferent de modul de finanțare și subordonare, precum și în cadrul regiilor autonome, societăților naționale, companiilor naționale și societăților comerciale la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat ori de o unitate administrativ teritorială. Expresie a prerogativei statului de a stabili ce prestații se plătesc angajaților săi din bugetul de stat, de a stabili politici de flexibilizare a raporturilor de muncă inclusiv după îndeplinirea condițiilor legale de pensionare, precum și de a stabili condițiile în care acordă sau retrage astfel de flexibilizări cu valoare de beneficii, prin legea criticată a fost reglementată posibilitatea continuării activității / reîncadrării potrivit legii, a persoanelor care au calitatea de pensionari ai sistemului public de pensii, de beneficiari ai unei pensii de serviciu sau ai unei pensii militare de stat, în cadrul angajatorilor din sistemul public detaliați mai sus, cu condiția exercitării dreptului de opțiune al persoanei în acest sens și sub condiția suspendării plății pensiei, la cererea persoanei respective, pe durata exercitării activității. Legea stabilește totodată, opțiunea exclusivă a acestor persoane pentru reluarea oricând a plății pensiei și încetarea contractului individual de muncă, a raportului de serviciu sau încetarea ocupării funcției în care au fost numite.

Potrivit expunerii de motive, **inițiatorul legii a justificat soluția legislativă a interzicerii cumulului veniturilor din pensiile stabilite în sistemul public de pensii, din pensiile militare de stat sau din pensii speciale, cu veniturile din salarii finanțate integral sau parțial, dar în mod exclusiv din bugetul de stat sau bugetul asigurărilor sociale de stat atunci când persoanele în cauză (pensionarii) optează pentru continuarea activității profesionale, prin raportare la obiectivul reducerii presiunii asupra bugetului asigurărilor sociale, la constrângeri bugetare ce determină măsuri imperative pentru reducerea costurilor suportate din bugetul de stat în privința cheltuielilor de personal, cu consecința directă a producerii unor venituri bugetare actuale și viitoare**. Expunerea de motive a legii criticate menționează totodată, la Secțiunea a 6-a “Consultări efectuate în vederea elaborării prezentului act normativ”, că proiectul de act normativ a fost avizat de Consiliul Legislativ și de Consiliul Economic și Social și **au fost consultate mai multe instituții publice, între care și Consiliul Superior al Magistraturii și Institutul Național al Magistraturii**.

Soluția legislativă privind interzicerea cumulului veniturilor din pensie cu salarii finanțate integral sau parțial, dar **în mod exclusiv** din bugetul de stat sau bugetul asigurărilor sociale de stat urmează să producă un efect economic negativ (o diminuare a veniturilor), fără îndoială, și asupra veniturilor pe care magistrații pensionari le cumulează și le încasează în prezent, în conformitate cu prevederile art.216 alin.(2) din Legea nr.303/2002 care prevede: *“(2) Reîncadrarea în funcția de judecător sau procuror a foștilor judecători sau procurori eliberați din funcție prin pensionare se face fără concurs la instanțele sau, după caz, la parchetele de pe lângă acestea în cadrul cărora au dreptul să funcționeze potrivit gradului profesional avut la data pensionării. Reîncadrarea se face numai la instanțe sau parchete care nu pot funcționa normal din cauza numărului mare al posturilor vacante ori din alte cauze obiective și numai dacă judecătorul sau procurorul a fost eliberat din funcție prin pensionare în ultimii 3 ani anterior reîncadrării. Pe perioada reîncadrării, cuantumul pensiei de serviciu*

se reduce cu 85%. Prevederile prezentului alineat se aplică în mod corespunzător și celuilalt personal prevăzut la alin.(1) “. Efectul economic al diminuării va fi resimțit însă, de toate categoriile de pensionari care se încadrează în ipoteza normei și care optează pentru continuarea activității profesionale cu suspendarea concomitentă a plății pensiei.

Legea criticată nu modifică însă, în niciun fel condițiile speciale care țin de cariera magistraților în privința reîncadrării în funcția de judecător sau procuror a foștilor judecători și procurori eliberați din funcție prin pensionare (condiții speciale care privesc modalitatea de recrutare prin/fără concurs, instanțele /parchetele unde vor funcționa magistrații reîncadrați, competența numirii în aceste funcții), impactul economic vizând în concret, **suspendarea dreptului magistraților reîncadrați de a încasa pe perioada reîncadrării, un procent de 15% din cuantumul pensiei de serviciu**, întrucât prin art.216 alin.(2) din Legea nr.303/2022, legiuitorul a redus deja cu 85% cuantumul pensiei de serviciu al unui magistrat reîncadrat, soluția fiind similară cu cea reglementată anterior la art.83 alin.(3) din Legea nr.303/2004. Deși autoarea invocă și afectarea statutului judecătorilor și procurorilor prin raportare la dreptul recunoscut judecătorilor de la Înalta Curte de Casație și Justiție potrivit art.290 din Legea nr.303/2022, de a opta în condițiile legii, pentru intrarea în avocatură sau notariat, fără examen sau concurs, considerăm că legea criticată nu reglementează norme care să afecteze exercitarea acestui drept, și de a încasa veniturile realizate ca urmare a exercitării profesiei liberale de avocat sau de notar public, aceste venituri nefăcând parte din categoria salariilor finanțate din bugetul de stat sau bugetul asigurărilor sociale de stat cu privire la care se instituie interdicția cumulului. Apreciem că soluția legislativă criticată nu va afecta nici exercitarea dreptului prevăzut de art.217 din Legea nr.303/2022 care stabilește că “Judecătorii, procurorii, magistrații-asistenți, precum și personalul de specialitate juridică asimilat acestora care au fost eliberați din funcție și care beneficiază de pensie de serviciu *pot cumula pensia de serviciu cu veniturile realizate dintr-o activitate profesională, indiferent de nivelul veniturilor respective*”. Legea criticată instituie interdicția cumulului veniturilor din pensia de serviciu cu salarii finanțate integral sau parțial, dar în mod exclusiv din bugetul de stat sau bugetul asigurărilor sociale de stat, magistrații putând cumula în continuare pensia de serviciu cu veniturile realizate dintr-o activitate profesională care nu sunt plătite din bugetul de stat sau bugetul asigurărilor sociale de stat.

Apreciem că **sfera "actelor normative ce privesc activitatea autorității judecătorești" și pentru care solicitarea avizului Consiliului Superior al Magistraturii este obligatorie, nu poate fi interpretată extensiv** întrucât ar determina o extindere arbitrară a competențelor Consiliului Superior al Magistraturii și s-ar accepta implicit teza conform căreia solicitarea avizului Consiliului Superior al Magistraturii ar deveni obligatorie în cadrul elaborării tuturor actelor normative care privesc măsuri bugetare și/sau fiscale.

Or Curtea a statuat deja prin Decizia nr.3/2014 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.71 din 29 ianuarie 2014 că **nu se poate concluziona că toate actele normative "privesc activitatea autorității judecătorești"** întrucât "(...) împrejurarea creată ar conduce la situația în care Consiliul Superior al Magistraturii ar îndeplini competențe similare celor ale Consiliului Legislativ, care potrivit art.79 alin.(1) din Constituție "este un organ consultativ de specialitate al Parlamentului, care avizează proiectele de acte normative în vederea sistematizării, unificării și coordonării întregii legislații", ceea ce este inadmisibil. Consiliul Superior al Magistraturii, ca parte componentă a autorității judecătorești, potrivit dispozițiilor Legii fundamentale, cu rol de garant al independenței justiției, nu poate fi transformat într-un organ consultativ al Parlamentului, autoritatea legiuitoare, fără a fi afectate valori constituționale precum statul de drept sau principiul separației și echilibrului puterilor în cadrul democrației constituționale. Prin urmare, Curtea apreciază că critica de neconstituționalitate întemeiată pe pretinsa încălcare a dispozițiilor art.1 alin.(3) și (5) și ale art.133 alin.(1) din Constituție este nefondată."

Curtea a mai reținut în jurisprudența sa recentă (Decizia nr.467/2023 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.727 din 7 august 2023) că "**nu există o bază legală sau regulamentară pentru solicitarea unui aviz al Consiliului Superior al Magistraturii cu privire la amendamentele depuse în procedură parlamentară, ceea ce înseamnă că, prin nesolicitarea unui astfel de aviz, dispozițiile art.1 alin.(3) și (5) raportat la art.133 alin.(1) din Constituție nu au fost încălcate**. Desigur, nimic nu împiedică decidentul politic (Camera Deputaților sau chiar Senatul) să solicite, dar numai dacă apreciază ca fiind necesar, participarea CSM la dezbaterile comisiilor parlamentare pentru exprimarea unei opinii cu privire la conținutul amendamentelor depuse sau invitarea reprezentanților CSM la ședința acestor comisii. "

Așadar, în considerarea conținutului normativ al legii criticate și a jurisprudenței Curții Constituționale, critica referitoare la **încălcarea prevederilor art.1 alin.(3) și (5) și ale art.134 alin.(4) din Constituție** din perspectiva nerespectării rolului constituțional al Consiliului Superior al Magistraturii prin omisiunea de a supune avizării sale legea criticată **este neîntemeiată** pentru motivele arătate mai sus și ar fi trebuit respinsă de Curtea Constituțională.

Cu privire la **nerespectarea principiului unicității reglementării și implicit la încălcarea art.1 alin.(5) din Constituție** referitor la principiul legalității, în componenta sa privind calitatea legii, **coroborat cu art.147 alin.(4)** referitor la caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, considerăm că sunt incidente considerentele 177 și următoarele din **Decizia nr.523/2023** publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.974 din 26 octombrie 2023, prin care Curtea a respins o critică similară, statuând că „nicio dispoziție a Legii fundamentale nu interzice ca printr-o lege să fie reglementate mai multe domenii ale relațiilor sociale. Astfel, Guvernul poate opta ca într-un proiect de lege pe care îl supune Parlamentului spre adoptare, fie pe calea procedurii obișnuite de legiferare, fie prin angajarea răspunderii în fața Parlamentului, să propună reglementarea mai multor domenii prin modificări, completări sau abrogări ale mai multor acte normative în vigoare”.

Constatăm că legea criticată aduce modificări și/sau completări **explicite** asupra mai multor acte normative în vigoare, dar și **implicite** prin norma de la art.11 care constituie temei de abrogare a mai multor dispoziții legale cuprinse în acte normative în vigoare, fiind vizate următoarele acte normative: Legea nr.53/2003 – Codul Muncii, republicată, Legea nr.263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, Ordonanța de Urgență a Guvernului nr.57/2019 privind Codul Administrativ, Legea educației naționale nr.1/2011, cu modificările și completările ulterioare, Legea nr.95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Ordonanța de Urgență a Guvernului nr.144/2008 privind exercitarea profesiei de asistent medical generalist, a profesiei de moașă și a profesiei de asistent medical, precum și organizarea și funcționarea Ordinului Asistenților Medicali Generaliști, Moașelor și Asistenților Medicali din România, Legea nr.319/2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare, Legea nr.303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, Legea nr.269/2003 privind statutul Corpului diplomatic și consular al României, Legea nr.223/2015 privind pensiile militare de stat.

În opinia autoarei criticii, legea atacată are un caracter eterogen întrucât reglementează printr-un singur act normativ, modificări și completări ale mai multor legi referitoare la categorii diferite de beneficiari de pensie din sistemul public, de pensii de serviciu sau de pensii militare de stat, iar aceste persoane nu vor mai putea să cumuleze veniturile din pensie cu venituri de natură salarială din fonduri publice. În consecință, se susține că legea criticată este incompatibilă cu principiile legalității și cel al statului de drept prevăzute de art.1 alin.(3) și (5) din Constituție coroborat cu art.147 alin.(4) referitor la caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

Din analiza conținutului normativ al legii criticate rezultă că Parlamentul a adoptat în mod formal un singur proiect de lege cuprinzând măsuri, termene și condiții pentru continuarea activității de către persoanele care îndeplinesc condițiile de pensionare sau care sunt deja beneficiari ai unei pensii pentru limită de vârstă în sistemul public de pensii, ai unei pensii de serviciu sau pensii militare de stat și optează să continue activitatea și să fie reîncadrați potrivit legii, în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, indiferent de modul de finanțare și subordonare, precum și în cadrul regiilor autonome, societăților naționale, companiilor naționale și societăților comerciale la care capitalul social este deținut integral sau majoritar de stat ori de o unitate administrativ teritorială. **Scopul unic al reglementării** are în vedere pe de o parte, **flexibilizarea raporturilor de muncă** inclusiv după îndeplinirea condițiilor legale de pensionare, prin reglementarea opțiunii salariatului de a continua activitatea peste vârsta standard de pensionare în condițiile prevăzute de lege, iar pe de altă parte are în vedere **reducerea presiunii asupra bugetului asigurărilor sociale și reducerea costurilor suportate din bugetul de stat în privința cheltuielilor de personal** prin interzicerea cumulului veniturilor din pensii cu veniturile din salarii finanțate integral sau parțial, dar **în mod exclusiv** din bugetul de stat sau bugetul asigurărilor sociale de stat.

“Ca atare, obiectul reglementării este unul unitar, iar dispozițiile de modificare cuprinse în legea analizată realizează o regândire structurală a regimului juridic al pensiilor de serviciu din respectivele acte. O asemenea reglementare nu poate avea, desigur, pretenția codificării, având în vedere necesitatea menținerii unor statute profesionale distincte și complete din punct de vedere legislativ ale beneficiarilor pensiilor de serviciu. Totuși, întrucât obiectul reglementării vizează în mod exclusiv stabilirea condițiilor de dobândire a pensiei de serviciu și impozitarea acesteia, urmează a se reține că acesta este unul unitar sub aspectul materiei legislative, astfel că legea criticată **nu încalcă art.1 alin.(5) și art.147 alin.(4) din Constituție** ” (Decizia nr.467/2023 precitată).

Așadar, în acord cu jurisprudența sa recentă (Decizia nr.523/2023), Curtea ar fi trebuit să constate că, deși legea criticată nu are un singur domeniu de reglementare, ci mai multe, acestea sunt unitare și subsumate unui scop unic al reglementării și prin urmare, legea nu încalcă prevederile **art.1 alin.(5) coroborate cu cele ale art.147 alin.(4) din Constituție, sub aspectul caracterului eterogen al actului normativ criticat.**

JUDECĂTORI,
Elena-Simina TĂNĂSESCU
Laura – Iuliana SCÂNTEI